

Møteinnkalling

Utval:	Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad:	Forskjønnelsen, 8. etasje, Wigandgården
Dato:	08.05.2018
Tid:	10:00

Det vert med dette kalla inn til møte i Yrkesopplæringsnemnda.

Tid: Tysdag 08. mai 2018

Stad: Wigandgården 8. etg. møterom: Forskjønnelsen kl. 10.00

Innkallinga gjeld valde medlemmer i Yrkesopplæringsnemnda, og varamedlem for lærlingerepresentanten. Ved eventuelt forfall frå faste medlemmer vil varamedlemmer bli kalla inn særskilt.

Dersom nokon av nemnda sine medlemmer ikkje kan møta og må melda forfall, vert dei bedne om å gjere dette snarast ved å fylle ut skjemaet på www.hordaland.no/forfall.

Roger Pilskog
leiar

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 24/18	Godkjenning av møteinnkalling og saksliste		
PS 25/18	Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 17.04.2018	2018/679	
PS 26/18	Referatsaker (meldingar)		
PS 27/18	Ymse		
RS 4/18	Administrative vedtak i klassestrukturen skuleåret 2018/19.	2017/16980	
RS 5/18	Løypemelding - verbalforslag PS 105/17	2018/10497	
RS 6/18	Årsrapport 2017 for mobbeombodet	2016/10915	
RS 7/18	Rapport frå elev- og lærlingombodet 2017	2018/10200	
PS 28/18	Dimensjonering av fagskulen på Laksevåg i 2023	2015/11453	
PS 29/18	Evaluering av ny budsjettmodell og bærekraftig finansiering av dei vidaregåande skulane	2016/33942	
PS 30/18	Mandat for mobbeombodet i Hordaland	2018/10229	
PS 31/18	Mandat for elev- og lærlingombodet i Hordaland	2018/10227	

PS 24/18 Godkjenning av møteinnkalling og saksliste

Arkivnr: 2018/679-6
Saksbehandlar: Ann-Magritt Juvik

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	25/18	08.05.2018

Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 17.04.2018

Forslag til vedtak

Møtebok frå Yrkesopplæringsnemnda sitt møte 17.04.2018 vart godkjent.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Torbjørn Mjelstad
fagopplæringssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Utval: Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad: Forskjønnelsen, 8. etasje, Wigandgården
Dato: 17.04.2018
Tidspunkt: 09:00-10:00

Følgjande faste medlemmer møtte:

Namn	Funksjon	Representerer
Roald Stenseide	Medlem	FRP
Birgitte Svanevik	Medlem	NHO
Sølvi Olrich Sørebo	Medlem	KS
Rita Jordal	Medlem	LO
Fredrik Øsleby	Medlem	Lærlingrepr.
Kristin Elisabeth H. Moe	Medlem	Lærlingrepr.vara

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Anne Gine Hestetun	Medlem	A
Tom Knudsen	Nestleiar	NHO
Roger Pilskog	Leiar	LO
Atle Rasmussen	Medlem	LO

Følgjande varamedlemmer møtte:

Namn	Møtte for	Representerer
Elisabeth Refvik	Atle Rasmussen	LO

Merknader

Roald Steinseide vart valt til setteleder da Roger Pilskog hadde meldt forfall.

Frå administrasjonen møtte:

Namn	Stilling
Nils Skavhellen	Inntaksleiar under sak 21/18
Birthe H. Andersen	Seksjonsleiar
Cecilie Øvstedal	leiar under sak 22/18
Stig Aaland	Seniorrådgjevar under RS3/18
Anne Sara Svendsen	Fagleiar
Signe Sætre	Fagleiar
Ann Magritt Juvik	Som sekretær

Sakliste

Utvalls- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 18/18	Godkjenning av møteinnkalling og saksliste		
PS 19/18	Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 05.03.2018	2018/679	
PS 20/18	Referatsaker (meldingar)		
RS 3/18	Overgang frå Vg2 yrkesfag til Vg3 påbygg.	2018/8242	
PS 21/18	Justering av tilbodsstruktur ved dei vidaregåande skulane, skuleåret 2018/2019	2017/16980	
PS 22/18	Fråfall og opplæring - tiltak	2018/8502	
PS 23/18	Ymse		

PS 18/18 Godkjenning av møteinnkalling og saksliste

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 17.04.2018

Vedtak

Møteinnkalling og saksliste vart godkjent.

PS 19/18 Godkjenning av møtebok - Yrkesopplæringsnemnda 05.03.2018

Forslag til vedtak

Møtebok frå yrkesopplæringsnemnda sitt møte 05.03.2018 vart godkjent.

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 17.04.2018

Vedtak

Møtebok frå Yrkesopplæringsnemnda sitt møte 05.03.2017 vart godkjent.

PS 20/18 Referatsaker (meldingar)

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 17.04.2018

Rita Jordal /LO sette fram følgjande oversendingsforslag til Fylkesrådmannen:

«Yrkesopplæringsnemnda kan ikke se at saken svarer ut spørsmålet i saken. Yrkesopplæringsnemnda mener at det må gjøres en vurdering basert på hvor mange av yrkesfagelevene som fullfører Vg2 finner vi igjen i lære året etter. Deretter må det gjøres en konkret vurdering på den enkelte skole som har Vg3 studieforbereidene tilbud, sett i lys av de yrkesfaglige tilbud skolen har, og om det fins rimelig tilgang til læreplass innenfor samme tilbud. I tillegg skal det følge saken hvilke klasser som er opprettet og eventuelt nedlagt på fullmakten som administrasjonen har.»

Røysting

Jordal sitt oversendingsforslag vart samrøystes vedteke oversendt Fylkesrådmannen.

PS 21/18 Justering av tilbudsstruktur ved dei vidaregåande skulane, skuleåret 2018/2019

Forslag til innstilling

1. Følgjande utdanningsprogram/programområde blir lagt ned frå skuleåret 2018/19

Skule	Utdanningsprogram/programområde
Fitjar vidaregåande skule	Vg2 Interiør og utstillingsdesign
Stord vidaregåande skule	Vg1 Elektrofag m/studiekompetanse
Stord vidaregåande skule	Vg2 Medium og kommunikasjon
Kvinnherad vidaregåande skule	Innføringsklasse for minoritetsspråklege elevar
Odda vidaregåande skule	Vg1 Bygg- og anleggsteknikk
Kvam vidaregåande skule	Vg2 Industriteknologi
Voss gymnas	Vg2 Blomsterdekoratør
Voss gymnas	Vg2 Kunst, Design og Arkitektur
Fusa vidaregåande skule	Innføringsklasse for minoritetsspråklege elevar
Askøy vidaregåande skule	Vg2 Data og elektronikk
Austevoll vidaregåande skule	Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram
Laksevåg vidaregåande skule	Vg2 Industriteknologi
Åsane vidaregåande skule	Vg2 Industriteknologi
Årstad vidaregåande skule	Vg2 Laboratoriefag
Austrheim vidaregåande skule	Vg1 Elektrofag
Austrheim vidaregåande skule	Vg2 Automatisering
Austrheim vidaregåande skule	Vg3 Automatisering
Austrheim vidaregåande skule	Vg1 Restaurant og matfag

2. Kvam vidaregåande skule får oppretta ein klasse innføringskurs for minoritetsspråklege elevar.

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 17.04.2018

Elisabeth Refvik sette fram slikt forslag på vegne av LO:

«Yrkesopplæringsnemnda tilslutter seg i hovudsak rådmannens innstilling, men er sterkt kritisk til sein saksbehandling. Yrkesopplæringsnemnda ber om at arbeidet med å dimensjonere vgs starter på et tidligere tidspunkt, slik at saken kan sikres forsvalig behandling av yrkesopplæringsnemnda før den går vidare til utvalget. Yrkesopplæringsnemnda vil i det samme igjen be om at i fremtidige saker, legges det frem oversikt over tilgjengelige læreplasser, slik at det og kan vurderes om det er grunnlag for opprettelse av ny søkbare linjer.»

Røysting

Refvik sitt forslag vart vedteke mot 1 røyst (FRP)

Tilråding frå Yrkesopplæringsnemnda

Yrkesopplæringsnemnda tilslutter seg i hovudsak rådmannens innstilling, men er sterkt kritisk til sein saksbehandling. Yrkesopplæringsnemnda ber om at arbeidet med å dimensjonere vgs starter på et tidligere tidspunkt, slik at saken kan sikres forsvalig behandling av yrkesopplæringsnemnda før den går vidare til utvalget. Yrkesopplæringsnemnda vil i det samme igjen be om at i fremtidige saker, legges det frem oversikt over tilgjengelige læreplasser, slik at det og kan vurderes om det er grunnlag for opprettelse av ny søkbare linjer.

PS 22/18 Fråfall og opplæring - tiltak

Forslag til innstilling

Fylkesutvalet tek saka til orientering.

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 17.04.2018

Tilråding frå Yrkesopplæringsnemnda

Fylkesutvalet tek saka til orientering.

PS 23/18 Ymse

Saksprotokoll i Yrkesopplæringsnemnda - 17.04.2018

Fredrik Øsleby leverte følgjande oversendingsforslag til fagopplæringskontoret:

«Et bedre alternativ til ungdomsskole elever til muligheter innenfor yrkeslivet etter endt utdanning. At de før avgang tidlig ser hvilke linjer som har for få læreplasser. Slik at vi løser problemene med for mange elever til for få læreplasser ved start.»

PS 26/18 Referatsaker (meldingar)

PS 27/18 Ymse

Notat

Dato: 18.04.2018
Arkivsak: 2017/16980-8
Saksbehandlar: birhau

Til:	Yrkesopplæringsnemnda Utval for opplæring og helse Fylkesutvalet
Frå:	Fylkesrådmannen

Administrative vedtak i klassestrukturen skuleåret 2018/19

Med bakgrunn i primærsøkjartala til dei vidaregåande skulane pr. 1.mars 2018 blir det gjort slike administrative endringar i høve til budsjettert klassetal for skulane nedanfor, gjeldande frå skuleåret 2018/2019:

Bømlo vidaregåande skule:

Reduksjon::	0,5 klasse	Vg2 Barne- og ungdomsarbeidarfaget
Auke:	0,5 klasse	Vg2 Helsearbeidarfaget

Fitjar vidaregåande skule:

Reduksjon:	0,5 klasse	Vg2 Kokk- og servitørfag
Auke: :	0,5 klasse	Vg1 Restaurant og matfag
	1 klasse	Vg1 Helse- og oppvekstfag

Stord vidaregåande skule:

Reduksjon:	1 innføringsklasse	minoritetsspråklege elevar
	1 klasse	Vg1 Bygg- og anleggsteknikk

Voss gymnas

Auke:	1 innføringsklasse	for minoritetsspråklege elevar
-------	--------------------	--------------------------------

Voss vidaregåande skule

Auke: :	1 klasse	Vg3 Naturbruk—Studieførebuande (20 plassar)
Reduksjon:	0,5 klasse	Vg2 Arbeidsmaskiner
	0,5 klasse	Vg2 Kjøretøy

Fusa vidaregåande skule

Reduksjon:	0,5 klasse	Vg1 Restaurant og matfag
	0,5 klasse	Vg2 Kokk-/Servitørfag
	1 klasse	Vg1 Naturbruk
Auke: :	1 klasse	Vg2 Akvakultur

Os gymnas

Reduksjon:	1 klasse	Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram
------------	----------	---

Os vidaregåande skule

Reduksjon:	1 klasse	Vg1 Bygg og anleggsteknikk
Oppretting:	1 klasse	Vg1 Service og samferdsel

Amalie Skram videregående skole

Auke::	1 klasse	Vg3 Realfag
--------	----------	-------------

Arna vidaregåande skule

Reduksjon:	1 klasse	Vg2 Helsearbeidarfaget
Auke:	1 klasse	Vg1 Helse og oppvekstfag

Austevoll vidaregåande skule

Auke :	1 klasse	Vg1 Naturbruk (ny-organisering av eit samla elevtal på inntil 45)
	1 klasse	Vg2 Fiske og fangst

Laksevåg videregående skole

Reduksjon:	1 klasse	Vg3 Allmennfagleg påbyggingskurs
Auke:	1 klasse	Vg4 Allmennfagleg påbyggingskurs
	1 klasse	Vg1 Teknikk og industriell produksjon

Olsvikåsen videregående skole

Nedlegging etter fullmakt::	1 innføringsklasse for minoritetsspråklege elevar	
-----------------------------	---	--

Sandsli videregående skole

Reduksjon:	1 klasse	Vg2 Matfag
Auke:	1 klasse	Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram

Sotra vidaregåande skule

Reduksjon:	1 klasse	Vg2 Barne- og ungdomsarbeidarfaget
Auke: :	1 klasse	Vg2 Byggteknikk
	1 klasse	Vg2 Helsearbeidarfaget

Tertnes vidaregåande skule

Reduksjon: 1 klasse Vg1 Idrettsfag
 Auke: 1 klasse Vg2 Idrettsfag

Åsane vidaregåande skole

Reduksjon: 1 innføringsklasse for minoritetsspråklege elevar

Årstad vidaregåande skole

Reduksjon: 1 klasse Vg2 Hudpleiar
 1 klasse Vg2 Barne- og ungdomsarbeidarfaget
 1 klasse Vg2 Kjøretøy
 Auke: 1 klasse Vg1 Design og handverk
 1 klasse Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram
 1 klasse Vg3 Hudpleiar

Nordahl Grieg vidaregåande skole

Auke: 1 klasse Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram

Knarvik vidaregåande skule

Auke: 1 klasse Vg1 Teknikk og industriell produksjon

Den politiske saka om nedlegging/oppretting av tilbod vart behandla av Yrkesopplæringsnemnda og Utval for opplæring og helse 17.april, og skal endeleg avgjerast av fylkesutvalet den 3.mai.

Vi minner om at det kan bli aktuelt med mindre justeringar, både politiske (sommarfullmakt til fylkesordførar) og administrative, dersom søkjartala endrar seg vesentleg fram til prøveinntaket i månadsskiftet juni/juli. Unntaksvis kan dette også skje seinare i inntaksperioden. Dette vil særleg kunne gjelde Vg2-kursa fordi søkjarane pr. 1.mars sluttar i kompetansegejvande Vg1 før dei har fått standpunktkarakterar, eller ikkje er kvalifiserte for inntak på høgare kursnivå. Det reelle søkjartalet til Vg1 Studiespesialiserande utdanningsprogram, særleg i Bergens-området, er også litt usikkert fordi ein veit at det er fleire søkjarar som registrerer søknad om plass både ved våre skular og til privatskulane.

Notat

Dato: 25.04.2018
Arkivsak: 2018/10497-4
Saksbehandlar: olaand

Til: Yrkesopplæringsnemnda
Utval for opplæring og helse
Fylkesutvalet
Fylkestinget

Frå: Fylkesrådmannen

Løypemelding - verbalforslag PS 105/17

I Fylkestinget 12.12.2017 under sak PS 105/17 Årsbudsjett 2018/økonomiplan 2018-2021 blei det vedteke følgjande verbalforslag:

«Fylkestinget ser at Restaurant- og matfag har utfordringar knytt til rekruttering og gjennomføring. Næringslivet har behov for lærlingar, og elevar som vel restaurant- og matfag har gode moglegheiter til å få seg læreplass. Hordaland fylkeskommune skal etablere eit nettverk mellom fylkeskommunen, stat, næringsliv, matprodusentar, næringsmiddelindustrien og andre aktuelle aktørar med mål om å jobbe fram ein tiltaksplan for auka rekruttering og gjennomføring innan restaurant- og matfag.»

Det er ei kjend sak at søkinga til restaurant- og matfag har gått ned dei siste åra. Dette gjeld ikkje berre i Hordaland, men er ein nasjonal trend. Sidan 2012 har søkjartala til Vg1 restaurant- og matfag gått frå 210 til 161 i 2018, ein reduksjon på om lag 25% i Hordaland. Kokkefaget, som er det største lærefaget, har hatt ein reduksjon på tal kontraktar frå 82 i 2012 til 74 i 2017. Bergen er i den heldige posisjon at den er ein attraktiv by å gå i lære i. 15 av dei 74 kontraktane i 2017 er teikna med lærlingar frå andre fylkeskommunar. Andre fag som servitør, bakar, konditor og institusjonskokk slit også med utfordringar rundt rekruttering. I regjeringa sitt framlegg til ny tilbudsstruktur for yrkesfaga er det endringar som vil kunne ha innverknad på rekruttering til dei einskilde faga. Den nye tilbudsstrukturen vil verte gjeldande frå skuleåret 2020/2021.

Fylkeskommunen har gjennom prosjektet «Auka gjennomføring – fleire ut i lære» sett i gang arbeidet med å samle sentrale aktørar med tanke på å få til eit nettverk der målet er auka rekruttering til faga innan programområdet restaurant- og matfag.

Onsdag 21. mars 2018 møtte det 38 personar til ei dialogsamling på fylkeshuset. Der var det representantar frå NHO og LO, fagforbund, bransjeorganisasjonar, opplæringskontor, fylkeskommunen, dei vidaregåande skulane med RM-tilbod, prøvenemnder og verksemder med yrka kokk, servitør, bakar, konditor, institusjonskokk og butikkslaktar.

Stikkord som kom opp denne dagen og som ein vil arbeide vidare med, var

- Nytenking
- Betre samarbeid – mellom skule og skule, bedrift og bedrift og skule og bedrift.
- Dele informasjon – ein veit ikkje alltid kva den andre gjer eller tenkjer.
- Beskytte yrkestittel – alle kan lage mat, men alle er ikkje kokkar. Kanskje krav om fagbrev for å opne restaurant.
- Auka status – gjere eit fag- eller sveinebrev meir verdt. Etablererprøva og kunnskapsprøve (skjenkeprøva) inn i læreplanen.
- Omdømme – bransjen slit med eit dårleg omdøme, mykje grunna dekninga i media.
- Utvikle ein kunnskaps-/næringsklynge-metodikk i tilnærminga til arbeidet
- Viktig å oppretthalde utdanningstilboda på skulane, rekrutteringsarbeidet byrjar i ung alder og krev langsiktig arbeid.

Arbeidet vil ha tydeleg forankring i Regional plan for kompetanse og arbeidskraft. Det vidare arbeidet må sjåast i lys av dette og bør bli eitt av tiltaka i denne planen. Arbeidet vil knytte saman regionalavdelinga og opplæringsavdelinga.

Det er i dag 159 ledige stillingar som kokk på finn.no. Dette syner at tilgang til rett kompetanse er kritisk. Som nemnt tidlegare er dette ei nasjonal utfordring, og det vart mellom anna arrangert ein landskonferanse for restaurant- og matfag 9.-10. april med hovudtema «Rekruttering», der NHO var hovudarrangør. Den 25. april inviterte Adecco saman med Bergen Kokkenes Mesterlaug, NORES og Bergen Næringsråd til samling i Bergen der tema var «Hvordan øke rekrutteringen til HoReCa-bransjen»

Bransjane sjølv ser også eit klart behov for auka rekruttering. Mellom anna er det ei nyoppretta stifting for rekruttering til restaurant- og matfag som er oppretta av ASKO Norge AS, NHO Reiseliv, Norges Kokkemesteres Landsforening, Mat & Drikke gruppen AS og Scandic Hotels AS. Også Nortura har tatt ansvar og har «Nortura Ung», der dei fremjar alle lærefaga dei tilbyr og arbeider med å rekruttere til desse.

I Hordaland har opplæringskontoret for hotell og restaurant fått støtte frå fylkeskommunen og oppretta ei ny stilling som skal arbeide med auka rekruttering. Vi har aktørar som ønskjer å starte eit matfagleg senter, og Fusa vidaregåande skule søker om TAF RM frå skuleåret 2019/2020.

Hordaland fylkeskommune har gjennomført ei kartlegging av fag- og yrkesopplæringa i fylket. Kartlegginga er gjennomført i samarbeid med forskingsmiljøet knytt til Handelshøyskolen BI. BI har levert ein rapport der dei kjem med nokre klare tilrådingar. Mellom anna tenkjer dei seg at arbeidslivet tek på seg eit større ansvar enn i dag. BI har peika på restaurant- og matfag som eit satsingsområde. Fylkeskommunen vil sjå på om det er grunnlag for eit vidare samarbeid med dette forskingsmiljøet.

Det skjer mykje positivt, men utfordringa er sjå tinga i samanheng. Hordaland fylkeskommune vil setje seg i førarsetet for dette arbeidet, slik at alle dei gode tiltaka dreg i same retning. Utfordringa er korleis vi kan gjere desse faga så attraktive at ungdom faktisk vel denne utdanninga. Det vil i prosjektet særleg vere fokus på kokkefaget, men også andre fag i restaurant- og matfagområdet vil bli omfatta.

Det er eit krevjande arbeid, som det vil ta tid å setje opp. Fylkesrådmannen vil i løpet av hausten 2018 kome attende med eit konkret forslag til tiltaksplan, der både tidshorisont og økonomi vert belyst.

Notat

Dato: 09.04.2018
Arkivsak: 2016/10915-5
Saksbehandlar: torrutl

Til: Yrkesopplæringsnemnda
Ungdommens fylkesutval
Utval for opplæring og helse
Fylkesutvalet
Fylkestinget

Frå: Fylkesrådmann

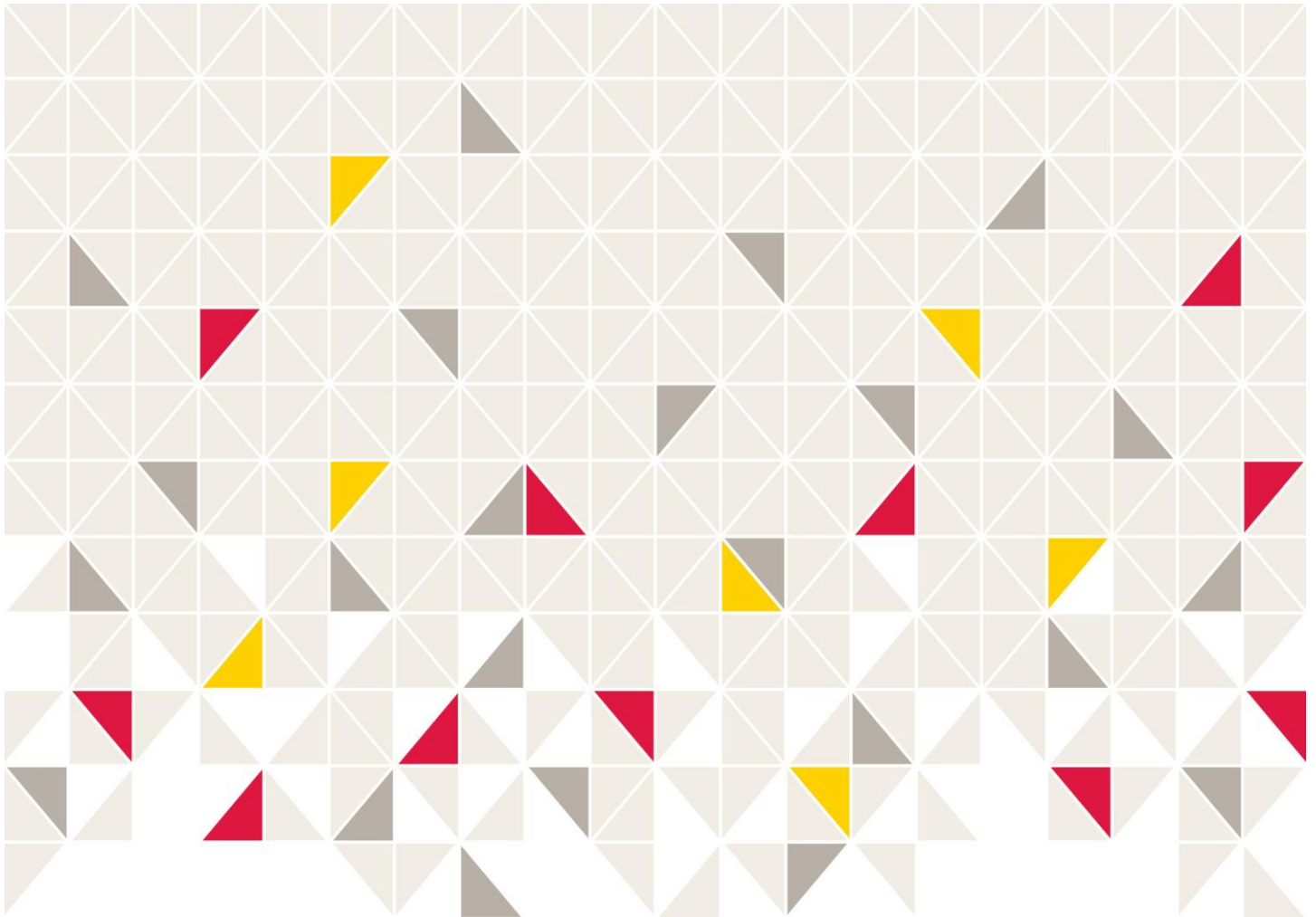
Årsrapport 2017 for mobbeombodet

Dette er ein rapport frå mobbeombodet til fylkestinget i Hordaland. Rapporten gjeld for tidsrommet oktober 2016 til desember 2017. Perioden frå oktober 2016 til juni 2017 var del av prosjektperioden med mobbeombod som ei prøveordning. Etter vedtak i fylkestinget i juni 2017 har mobbeombodet vore ei fast stilling. Frå hausten 2018 vil mobbeombodet rapportere på skuleår, slik at rapporten kan leggjast fram på fylkestinget i desember og sjåast i samanheng med kvalitetsmeldinga.

Rapporten er ei oppsummering av prioriteringane og arbeidet som er gjort av mobbeombodet i perioden. I tillegg fremmar mobbeombodet her råd til opplæringsavdelinga og politikarane på bakgrunn av informasjon frå elevundersøkinga, samtaler med elevar og tilsette, samt dei spørsmåla og sakene som mobbeombodet har fått inn.

Vedlegg

- 1 Årsrapport 2017 for mobbeombodet - rapport

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Rapport frå mobbeombodet i Hordaland

Årsrapport for 2017

OM RAPPORTEN

Ansvarleg avdeling/eining: Mobbeombodet
Kontaktinformasjon/e-post: mobbeombod@hfk.no
Dato: Mars 2018

INNHALD

FORORD	4
TILRÅDINGAR	5
MOBBEOMBODET I HORDALAND	5
SAKER	6
Kven tar kontakt og korleis?	6
Kva type saker i 2016-2017?	7
INFORMASJONSARBEID OG AKTIVITETER I 2017	7
Informasjonsarbeid: Nettsider, sosiale medium og media	7
Informasjonsarbeid: Workshop, innlegg og føredrag	7
Tilrådingar	8
Kompetanseheving for tilsette	9
Tilrådingar	9
Andre aktivitetar	10
SAMARBEID OG SYSTEMARBEID	10
Skulane	10
Opplæringsavdelinga	10
Tilrådingar	11
Tilrådingar	12
Andre samarbeidspartnarar og nettverk	12
VEGEN VIDARE	12
Nasjonale føringar	12
Innsatsområde i 2018	13

Forord

Dette er ein rapport frå mobbeombodet til fylkestinget i Hordaland. Rapporten gjeld for tidsrommet oktober 2016 til desember 2017. Perioden frå oktober 2016 til juni 2017 var del av prosjektperioden med mobbeombod som ei prøveordning. Etter vedtak i fylkestinget i juni 2017 har mobbeombodet vore ei fast stilling. Frå hausten 2018 vil mobbeombodet rapportere på skuleår, slik at rapporten kan leggjast fram på fylkestinget i desember og sjåast i samanheng med kvalitetsmeldinga.

Rapporten er ei oppsummering av prioriteringane og arbeidet som er gjort av mobbeombodet i perioden. I tillegg fremmar mobbeombodet her råd til opplæringsavdelinga og politikarane på bakgrunn av informasjon frå elevundersøkinga, samtaler med elevar og tilsette, samt dei spørsmåla og sakene som mobbeombodet har fått inn.

Arbeidet som ombodet gjer er viktig for å styrke den enkelte elev og lærling, òg for å synleggjere utfordringar i arbeidet med læringsmiljø og kapittel 9A¹ i opplæringsloven (elevane si rett til eit trygt og godt skulemiljø).

Eg har fått vere med på mykje godt samarbeid med dei som jobbar kring elevar og lærlingar. Det er mange engasjerte og dyktige menneske som jobbar hardt for å skape gode læringsmiljø for elevane og lærlingane, både i fylkeskommunen og ute i bedriftene.

Eg vil takke alle gode samarbeidspartnarar og ikkje minst elevar, lærlingar og føresette som tek kontakt og delar sine historier og erfaringar med meg.

Mari-Kristine Morberg
Mobbeombodet i Hordaland

26.03.2018

¹ Kapittel 9A i opplæringsloven er det kapitlet som omhandlar elevane sine rettar til eit trygt og godt skulemiljø. Kapitlet er oppdatert frå 1.8.2017. Sjå https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_11#KAPITTEL_11 for heile kapitlet.

Tilrådingar

Her følger ei oppsummering av tilrådingane frå mobbeombodet i Hordaland. Tilrådingane er gitt med bakgrunn i spørsmål og saker ombodet har jobba med, erfaringar ombodet har gjort i møte med elevar, lærlingar og tilsette i Hordaland fylkeskommune, samt tall frå Elevundersøkinga og Lærlingundersøkinga. Bakgrunn og grunngjeving for tilrådingane er gitt i rapporten. Mobbeombodet opplever at tilbakemeldingar blir tatt på alvor og fleire av ombodet sine tidlegare tilrådingar har det blitt jobba med i både 2016 og 2017, til dømes handlingsplan for lærlingar som blir utsett for mobbing. Mobbeombodet anbefaler at:

- Hordaland fylkeskommune opprettar ei informasjonsside på www.hordaland.no om elevar og lærlingar sine rettar og kva dei kan forvente av skulen/fagopplæring i slike saker.
- Hordaland fylkeskommune sørger for systematisk kompetanseheving for alle tilsette med arbeidsstad skule.
- Opplæringsavdelinga har ein eigen person (skulemiljørådgjever) som har ansvar for skulemiljø, kapittel 9A og ansvar for det interne kvalitetssystemet på dette feltet.
- det blir gjennomført tilsynsbesøk etter prosedyren «Retningslinjer for tilsynsbesøk i tråd med krav i lov og forskrift – kapitla 9A og 11».²
- det opprettast eit innsatsteam mot mobbing, som kan gå inn i konkrete saker og støtte skulane.

Mobbeombodet i Hordaland

Mobbeombodet er ein uavhengig instans som skal sikre at elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring får ivaretatt rettane sine til eit godt læringsmiljø. Mobbeombodet har mellom anna som oppgåve å:

- vere eit lågterskeltilbod for lærlingar og elevar i vidaregåande utdanning
- formidle kunnskap og informasjon om elevane/lærlingane sine rettar til eit godt skule/arbeidsmiljø
- vere døroppnar for hjelpetenester og rettleie i lover, prosedyrar og saksgang
- jobbe aktivt for å spreie kunnskap om førebygging og handtering av mobbing og krenkingar
- vere oppdatert på aktuell forskning og bidra til å gjere forskinga kjend, blant anna gjennom sosiale medium

Mobbeombodet er ikkje ein sakshandsamar, men ein koordinerande aktør, pådrivar og rettleiar i mobbesaker. Mobbeombodet har ikkje mynde til å pålegge skulane tiltak, men kan rettleie og påverke gjennom opplæringsavdelinga og andre instansar om naudsynt. Ombodet har teieplikt.

Mobbeombodet har i prosjektperioden og fram til 31.12.2017 vore plassert i opplæringsavdelinga, seksjon skule. Frå 01.01.2018 er ombodet plassert i økonomi- og organisasjonsavdelinga.

Prioriterte innsatsområde i 2017 har vore vaksne som krenker/mobbar, at elevar på yrkesfag rapporterer om meir mobbing enn elevar på studieførebuande, «blinde flekker» - til dømes gutar og relasjonell mobbing, digitale krenkingar og identitetsbasert mobbing.

Foto: Atle Kold Hansen, HFK

² I følgje rutineane skal det gjennomførast tilsyn ved eit utval skular kvart år. Mobbeombodet er ikkje kjent med at det er gjennomført slik tilsyn.

Saker

År	VGS	Lærlingar	Grunnskule	Andre ³	Totalt
2015 (frå august)	6	1	6	1	14
2016	25	2	6	4	37
2017	38	5	11	1	55

Det er ei stadig auke i mengd saker mobbeombodet får inn, sidan oppstarten i august 2015. Dette heng nok saman med at ordninga har blitt betre kjent. 20 saker (om lag 60%) av sakene frå vidaregåande i 2017 kjem frå skulane sjølv. Frå august 2017 har ombodet begynt å føre statistikk over kjønn, der denne informasjonen er tilgjengeleg,⁴ og vil i neste rapport for 2017-2018 legge fram tal på dette. Mobbeombodet har allereie i 2018 hatt 23 saker pr. 21.03.2018 (11 frå VGS).

I følgje evalueringa av prøveprosjektet med mobbeombod⁵ var mobbeombodet involvert i omtrent 30% av sakene som respondentane opplyser at dei hadde i prosjektperioden. Ein stor del av sakene løysast altså utan hjelp eller støtte frå mobbeombodet. Det er særleg i dei krevjande og litt meir komplekse sakene at tilsette har behov for råd og støtte. Den faglege støtta og rådgjevinga frå mobbeombodet i sakene der ombodet har vore involvert i oppfattast som god. Ønskje frå informantane er at mobbeombodet er ein rådgjevande og støttande part i enkeltsaker. Det opplevast som ein fordel at nokon ser saka utanfrå, særleg på dei små skulane.

Tilbakemeldingane mobbeombodet får frå føresette og unge som tar kontakt er også god. Dei er svært taknemlege for råd og rettleiing. Mange fortel at det er godt å ha nokon å snakke med.

KVEN TAR KONTAKT OG KORLEIS?

År	Elev/lærling	Føresette	Venn/medelev	Skule	HFK	Andre ⁶
2015	1	2	0	3	0	1
2016	3	5	0	13	2	2
2017	0	11	2	20	2	3

I langt dei fleste sakene blir ombodet kontakta per telefon, deretter e-post og i direkte møte. Når elevar eller lærlingar tar kontakt er det i direkte møte (til dømes på skulebesøk). Frå januar 2018 er ombodet på Snapchat og der tek fleire unge kontakt. Der blir det òg stilt korte spørsmål, utan at det blir rekna som ei sak.

I tillegg får mobbeombodet ein del saker frå grunnskular. I nær alle disse sakene er det mor som tar kontakt, hovudsakleg via telefon, men også på e-post. Desse sakene er ofte komplekse og har gått føre seg over lang tid.

³ Til dømes barnehage eller konfirmasjonsundervisning.

⁴ Mange av dei som tek kontakt med ombodet ønskjer å vere anonyme.

⁵ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17

<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

⁶ Til dømes opplæringskontor, helsesøster, psykolog, søsken, besteforeldre.

KVA TYPE SAKER I 2016-2017?

I fleire av sakene har elevane tidlegare erfaring med mobbing. Mange av sakene gjeld fleire elevar i ei klasse og det handlar ofte om utestenging. I nokre av tilfella er det vanskeleg for skulen å sjå at dette går føre seg på skulen og ikkje berre på fritida. Ofte ønskjer ikkje eleven at skulen skal gjere noko med saka.

I nær alle sakene er det eit digitalt element, det vil seie at noko av krenkingane skjer digitalt. Nokre av tilfella er eingongstilfelle, men kan ha store konsekvensar for dei det gjeld.

Det har vore tilfelle der det er tilsette som krenker elevar og det har vore tilfelle der lærlingar har bytta læreplass på bakgrunn av seksuell trakassering.

Ombodet opplever i dei fleste tilfelle at skulane tar sakene på alvor og jobbar godt og grundig så snart dei får kjennskap til ei 9A-sak. I nokre få saker er ikkje skulen og eleven/familien samde om kva som går føre seg. Måten ein kommuniserer på er avgjerande for eit godt samarbeid mellom heim og skule. I alle saker er kunnskap om avdekking og verktøy for avdekking av mobbing svært viktig.

Informasjonsarbeid og aktiviteter i 2017

INFORMASJONSARBEID: NETTSIDER, SOSIALE MEDIUM OG MEDIA

På nettsida <https://www.hordaland.no/mobbeombod> finn ein informasjon om kva ombodet gjer og korleis ein kan få hjelp av ombodet. I tillegg har sida to undersider. Her finn ein ei «oppskrift» på korleis ein kan gå fram om ein ikkje har eit godt skule/arbeidsmiljø.

Mobbeombodet er på facebook under www.facebook.com/mobbeombodet. Her delast relevant informasjon, tips og nyhende.

Frå januar 2018 har mobbeombodet i tillegg valt å satse på snapchat (søk på «mobbeombod») som ein informasjonskanal for å nå ut til fleire unge.

Mobbeombodet har ei intranettside som er tilgjengeleg for alle tilsette i Hordaland fylkeskommune. Her delast aktuelle saker, litteratur og filmtips, undervisningstips, samt presentasjonar frå kurs.

Ombodet har hatt tre kronikkar på trykk i BT, vore gjest i Vestlandsrevyen (NRK) ved eit tilhøve og på «Hordaland i dag» (NRK Hordaland radio) ved fleire tilhøve i 2017. Ho har vore intervjuet av BT, BA og NRK Hordaland (nett). I tillegg har det vore reportasjar og notisar om mobbeombodet og mobbeombodsordninga i til dømes Sunnhordland, Kvinnheringen, Grenda og Stordnytt. I tillegg har mobbeombodet vore nemnt i bloggar og intervjuet i Lektor Lomsdalens podcast.

INFORMASJONSARBEID: WORKSHOP, INNLEGG OG FØREDRAG

Det kjem fram i evalueringa⁷ frå våren 2017 at prøveordninga med mobbeombodet i Hordaland er godt mottatt og at ordninga er godt kjent blant rektorar, elevinspektørar og rådgjevarar som jobbar i skulen. Til tross for at det å gjere ombodsordninga kjent har vore eit prioritert område for ombodet sidan hausten 2015, er ordninga i mindre grad kjent blant elevrådsleiarane. Arbeidet med å gjere ordninga kjent held fram hausten 2017 og i åra som kjem.

⁷ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17 <https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

År	Workshop med elevråd	Foredrag/workshop elevar	Foredrag/workshop lærlingar	Foredrag for tilsette i skulen	Foredrag ulike interne samlingar	Eksterne foredrag/innlegg ⁸	Totalt
2017	22	7	5	10	10	8	62

Ombodet driv mykje med oppsøkande verksemd, mellom anna gjennom workshop for elevråda ved 22 av dei vidaregåande skulane i 2017, ofte saman med elev- og lærlingombodet og Elevorganisasjonen.

Tips frå elevrådet på Langhaugen VGS

«Lag ein kahoot-quiz i storefri eller midttimen, med spørsmål om elevane sine rettar og om skulemiljø!»

På skulane informerer ombodet om ombodsordninga, om rettane til eit god skulemiljø og mobbing. I tillegg jobbar mobbeombodet saman med elevråda om korleis dei som elevrådsrepresentantar kan vere gode og inkluderande leiarar i eiga klasse. Hausten 2016 hadde ho mykje fokus på klassens time. Korleis kan ein jobbe med klassemiljøet i eigen klasse? Korleis best nytte tida ein har? Hausten 2017 har hovudtema vore det nye kapittelet i Opplæringsloven, 9A. Korleis kan elevrådet jobbe for å gjere rettane kjent på eigen skule?

Mange elevar fortell at dei ikkje kjente til kapittel 9A og rettane sine. Dette er heller ikkje godt kjent blant føresette. Ombodet opplever likevel at skulane har meir fokus på å formidle denne informasjonen enn tidlegare.

Nokre lærlingar kjenner seg veldig einsame i lærebedrifta. Ein del veit ikkje skilnad på opplæringskontor og fagopplæringskontoret, og veit ikkje kven dei skal vende seg til om dei har utfordringar eller problem i lærebedrifta. Ombodet meiner at fylkeskommunen må sjå på nye moglegheiter for å vere meir direkte i kontakt med dei lærlingane om treng det.

TILRÅDINGAR

- **Hordaland fylkeskommune opprettar ei informasjonsside på www.hordaland.no om elevar og lærlingar sine rettar og kva dei kan forvente av skulen/fagopplæring i slike saker.**

Mobbeombodet informerer mykje om kapittel 9A. Skular har ei informasjonsplikt etter § 9 A-9 «Skolen skal informere elevane og foreldra om rettane i dette kapitlet. Skolane skal òg informere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 og om høvet til å melde saka til Fylkesmannen etter § 9 A-6.»

Mobbeombodet anbefalar at Hordaland fylkeskommune har ei felles informasjonsside på www.hordaland.no, om elevar og lærlingar sine rettar og kva dei kan forvente av skulen/fagopplæringskontoret i slike saker. I samband med ei slik side må ein og gå gjennom informasjonen på kvar seksjon og alle skular sine nettsider. Alle skular bør i tillegg lenke til omboda sine sider og kontaktinformasjon.

Sida må alltid vere oppdatert og mellom anna innehalde:

- Elevar sin rett til eit trygt og godt skulemiljø, korleis dei kan få hjelp, kva dei kan forvente av eigen skule, samt informasjon om Hordaland fylkeskommune sine rutinar for handsaming av brott på kapittel 9A.
- Informasjon om korleis ein klager på lærar og kva som skjer når ein gjer det.
- Eit sikkert skjema der ein enkelt kan melde saker til skulen/opplæringsavdelinga/mobbeombodet.
- Lærlingane må finne informasjon om rettane sine til eit godt arbeidsmiljø, korleis dei kan få hjelp, kva fagopplæringskontoret sine rutinar er når lærlingar ikkje har det bra i lære og kva dei kan forvente av fagopplæringskontoret og Hordaland fylkeskommune i slike saker.

Ei anna måte å informere lærlingane på er å lage ein app, med informasjon om rettar og plikter i arbeidslivet, samt ein enkel måte for lærlingane å komme i kontakt med fagopplæringskontoret på.⁹

⁸ Til dømes studentar, UiB, Høgskulen på Vestlandet, Læringsmiljøsentret, politiske parti, osv.

⁹ Det er mogleg at det er i ferd med å utviklast ein slik app i Oslo. Hordaland fylkeskommune må i så fall vise interesse for å få tilgang til appen/bidra inn i arbeidet.

KOMPETANSEHEVING FOR TILSETTE

Når det gjeld kva effektar ein ser frå prøveordninga med mobbeombod er tilbakemeldingane at mobbing er sett på dagsorden. I følgje evalueringsrapporten¹⁰ opplever tilsette å ha fått meir kunnskap om mobbing og handtering av mobbesaker. Mobbeombodet har jobba med kompetanseheving gjennom å alltid takke ja til å halde innlegg for tilsette på til dømes rådgjevarsamlingar og samling for nyttilsette. Meisteparten av kompetansehevinga har gått føre seg gjennom føredrag på den enkelte skule eller gjennom kursrekka «Slik handterer vi mobbing».

Føredrag på den enkelte skule

Ombodet har halde føredrag/workshop for tilsette på 10 skular i 2017. I år har det vore endringane i Opplæringsloven, kapittel 9A (elevane si rett til eit godt skulemiljø), som har vore det viktigaste temaet, ofte i kombinasjon med tema som til dømes «kva er mobbing», «handtering av mobbesaker», «digitale krenkelsar» eller andre tema som skulen ønskjer opplæring eller oppfrisking i.

Kursrekke

Gjennom kursrekka «Gode skulemiljø – slik jobbar vi mot mobbing» har tilsette fått høve til å lære meir om mobbing. I evalueringa av kursrekka, men og frå evalueringa med prøveprosjektet, kjem det fram at dette er positivt mottatt.¹¹ Det er mellom anna viktig at skulane får praktisk informasjon om korleis dei skal jobbe i mobbesaker og ikkje berre generell kunnskap om kva mobbing er. Her er oppfatninga at mobbeombodet har medverka positivt.

TILRÅDINGAR

- **Hordaland fylkeskommune sørgjer for systematisk kompetanseheving for alle tilsette med arbeidsstad skule.**

Rett kompetanse er heilt naudsynt for å handtere sakene om skulemiljø og mobbing skikkeleg. Mobbeombodet ser at det er behov for ytterlegare kompetanseheving. Viktige område ombodet meiner skulane bør få auka kompetanse på er mellom anna: observasjons-kompetanse (relasjonell og skjult mobbing) og identitetsbasert mobbing, deriblant mobbing på tilrettelagte grupper. Kunnskap og kompetanse om handtering av kapittel 9A er som all anna kunnskap, ein må nytte den jamleg for å vere god.

Hordaland fylkeskommune må følgje opplæringslova og sørgje for at alle som jobbar på skulane kjennar til sine plikter etter kapittel 9A. Dette er uavhengig av kva rolle ein har, om ein er lærar, tilsett i kantine eller reinhaldsoperatør, og kva avdeling ein er tilsett i. Denne kompetanseutviklinga må vere systematisk og jamleg.

Fleire av deltakarane på kursrekka meiner at kurset mobbeombodet har arrangert skulle ha vore obligatorisk for leinga og for alle tilsette. Om ein ønskjer ei skulebasert grundig kompetanseheving kan ein til dømes nytte seg av eit nytt nettkurs frå Kunnskapsdepartementet som blir tilgjengeleg for vidaregåande opplæring i 2019.¹² Andre måte å sørge for at skulane har tilstrekkeleg kompetanse på er jamlege obligatoriske kurs for leing med ressurspersonar om handtering av kapittel 9A-saker, her iblant § 9A-5-saker (vaksne som krenker). Ombodet meiner at kvar skule bør ha ei ressursgruppe som er ekspertar på kapittel 9A, som blir følgt opp av opplæringsavdelinga og som får fagleg påfyll kvart semester. Vidare bør ein legge til rette for praksisutveksling når det gjeld tiltak i 9A-saker mellom skuleleiingar.

¹⁰ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17

<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

¹¹ Evaluering av prøveordninga for mobbeombod i Hordaland 2015-2017 AUD-rapport nr. 04-17

<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/aud-rapportar/2017/aud-rapport-04-17-evaluering-av-proveordninga-med-mobbeombod-i-hordaland-2015-2017.pdf>

¹² <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/nasjonale-satsinger/tilbud-om-kompetanseutvikling-miljo-og-mobbing/nettkurs-om-miljo-og-mobbing/>. Dette er eit nettkurs for å støtte skular som ønskjer å vidareutvikle kompetansen i å førebygge krenkelsar, og fremme gode og trygge miljø. Kurset varer i 1,5 år.

ANDRE AKTIVITETER

Prosjekt digital dømmekraft

Hausten 2017 inviterte mobbeombodet dei fylkeskommunale skulane i Hordaland og Ungdommens fylkesutval til å delta i eit prosjekt om digital dømmekraft.

Prosjektet starta opp på bakgrunn av

- 1) Skulane meldar at dei har mange krevjande digitale (mobbe)saker på skulane
- 2) Ungdata og elevundersøkinga viser at mange unge har negative opplevingar på nett
- 3) NORSIS-rapport¹³ (2017) fortel at unge ikkje får eller ikkje veit om dei får opplæring i informasjonstryggleik

Mål:

- Utvikle eit opplegg som hjelper elevar på VG1 til å ta gode og kloke digitale val.
- Opplegget kan gjennomførast i VG1 av og med elevar på alle dei vidaregåande skulane i Hordaland.
- Lærarar og leiarar vil auke kompetansen om digital dømmekraft og nettvett.
- Klart til å gjennomførast på skulane hausten 2018.

Prosjektgruppa består av tre-fire elevar frå fire vidaregåande skular i Hordaland. Ungdom frå ungdommens fylkesutval har også vore involvert. Prosjektet blir utforma av elevane. Dei bestemmer problemstilling og korleis ein skal løysa problemet. Elevane har utforma to opplegg, ein del består av undervisningsopplegg i klassen for elevane, ei anna del av undervisning for lærarane.

«Innenfor skolen»

Hausten 2016 satt Bergen kommune ned ei arbeidsgruppe for læringsmiljø, som ein del av det større prosjektet «Innenfor skolen». Prosjektet er leia av skulehelsetenesta i Bergen kommune. Mobbeombodet var fagleg leiar av arbeidsgruppa for læringsmiljø.

Dette delprosjektet bli avslutta juni 2017. Resultat av prosjektet er eit hefte, ein idébank for arbeid med skulemiljø, og ein rettleiar for arbeid med skulemiljø. Rettleiaren ligger opent tilgjengeleg på Bergen kommune sine nettsider.¹⁴ Fleire av dei vidaregåande skulane som har tatt kontakt med mobbeombodet har hatt ønske om ein god mal for ein heilskapleg handlingsplan for gode skulemiljø.

Samarbeid og systemarbeid

SKULANE

Mobbeombodet opplever eit godt samarbeid med skulane, både når det gjeld det førebyggjande arbeidet og i arbeid med konkrete saker. Elevinspektøren ved den enkelte skule har vore ein god og viktig samarbeidspartnar for mobbeombodet, i samband med skulebesøk, men og om enkeltsaker. Det er skulane som i størst grad tar kontakt med ombodet og ønskjer å drøfte saker eller få rettleiing.

OPPLÆRINGSAVDELINGA

Mobbeombodet deltar i ulike samarbeidsforum i opplæringsavdelinga for systematisk samarbeid om elevar og lærlingar sine rettar og skulane sine plikter. Ombodet ser at det vere tett på opplæringsavdelinga har vore nyttig. Mobbing og skulemiljø har blitt satt på dagsorden i ei rekkje av opplæringsavdelinga sine tiltak og i den daglege drifta. Mobbeombodet opplever at samarbeidet med opplæringsavdelinga er godt.

Seksjon skule

Fram til 31.12.2017 var mobbeombodet ein del av seksjon skule. Det har vore nyttig for ombodet å vere ein del av opplæringsavdelinga for å bli kjent i «skulesystemet» i Hordaland. Ombodet har opplevd å bli lytta til og tatt på alvor i høve til forslag og innspel. Til dømes har VBV- teamet (Verksemdbasert vurdering) eit ekstra fokus på kapittel 9A, skulemiljø og mobbing når dei besøker skulane. Dette er også tema i leiarsamtale mellom regionleiar og rektor.

¹³ <https://norsis.no/ungdom-digital-sikkerhetskultur/>

¹⁴ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00311/Rettleiar_for_arbei_311885a.pdf

Skuleeigar er ansvarleg for krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte, under dette å stille til disposisjon dei ressursane som er naudsynlege for at krava skal kunne oppfyllest (etter § 13-10 «Ansvarsomfang» i opplæringslova). Fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte. Opplæringsavdelinga i Hordaland fylkeskommune er i gang med å oppdatere det interne systemet etter nytt kapittel 9A. Dette arbeidet er viktig og bør ha høg prioritet i avdelinga.

Mobbeombodet har vore involvert i arbeidet med nye rutinar og prosedyrar for kapittel 9A og har også sørgja for kompetanseheving på området. No som ombodet har gått ut av seksjonen er det viktig at det administrativt er nokon som får eit særskilt og tydeleg definert ansvar på dette området. Det kan vere som ein skulemiljørådgjevar¹⁵ som til dømes har som oppgåve å

- sørge for at kvalitetssystemet er oppdatert
- at skulene har handlingsplanar på plass
- at skulane veit kor dei finn rutinane i kvalitetssystemet og følgjer dei
- at skulane sender kopi av aktivitetsplan til opplæringsavdelinga, slik at ein har ei full oversikt over kor mange 9A-saker ein har og korleis desse blir handtert på skulane
- det må rapporterast på dette i den årlege kvalitetsmeldinga
- kjenne til kva som blir gjort på den enkelte skule av til dømes førebyggjande arbeid og ha samla oversikt over om det er nokon skular som treng rettleiing og støtte på feltet
- rettleie og kurse skulane i enkelt saker og ved behov

TILRÅDINGAR

- **Opplæringsavdelinga bør ha ein eigen person (skulemiljørådgjevar) som har ansvar for skulemiljø, kapittel 9A og ansvar for det interne kvalitetssystemet på dette feltet.**
- **Det blir gjennomført tilsynsbesøk etter prosedyren «Retningslinjer for tilsynsbesøk i tråd med krav i lov og forskrift – kapitla 9A og 11».**¹⁶

Seksjon fagopplæring

Mobbeombodet har støtta seksjon fagopplæring i arbeidet med å få plass ein plan for handtering av mobbesaker. Planen «Handlingsplan mot trakassering/mobbing av lærlingar og lærekandidatar» er no på plass. Ombodet har eit godt samarbeid med fagopplæringskontoret og møter tilsette som er opptatt av lærlingane sine rettar. Ombodet meiner det er fleire område der systemet for avdekking og handtering av mobbing/trakassering og dårlig opplæringsmiljø kan bli betre. Sjå også årsrapporten til elev- og lærlingombodet i Hordaland.

Seksjon OT/PPT (Oppfølgingstenesta og Pedagogisk-psykologisk teneste)

Ombodet deltar i OT/PPT si nettverksgruppe for psykososialt miljø. Gruppa arbeidar med ein intern rutineperm, samt kompetanseheving på kartleggingsverktøy. Mobbeombodet og nettverksgruppa fremma januar 2017 ei sak om etablering av eit tverrfagleg «innsatsteam» for leiargruppa ved opplæringsavdelinga. som skal ha brei kompetanse og mandat til å gå inn i særleg kompliserte saker ved dei vidaregåande skulane og sikre god og effektiv handtering av mobbesaker. I følgje sak «Evaluering prøveprosjekt med mobbeombod» viser ein til at ferdigstilling av mandat og etablering av innsatsteam er forventa å vere klart til 01.08.17.¹⁷ Nettverksgruppa har per d.d. ikkje fått informasjon om korleis ein ligg an med dette arbeidet.

¹⁵ Sjå til dømes Vestby kommune (<https://www.vestby.kommune.no/raadgiver-i-bedre-barnehage-og-skolemiljoe.5792347-374649.html>) eller Bærum kommune (Trygg-kontakt: <https://www.baerum.kommune.no/tjenester/skole/trygt-skolemiljo/>).

¹⁶ I følgje rutinane skal det gjennomførast tilsyn ved eit utval skular kvart år. Mobbeombodet er ikkje kjent med at det er gjennomført slik tilsyn.

¹⁷

<http://einnsyn.hfk.no/elnsyn/DmbHandling/ShowDmbHandlingDocument?dmbId=9687&caseType=CasesFremlegg®istryEntryId=372449>

TILRÅDINGAR

Hordaland fylkeskommune opprettar eit innsatsteam mot mobbing, som kan gå inn i konkrete saker og støtte skulane.

ANDRE SAMARBEIDSPARTNARAR OG NETTVERK

Elev- og lærlingombodet i Hordaland

Mobbeombodet har eit svært godt samarbeid med elev- og lærlingombodet i Hordaland. Det er godt å vere to for å drøfte utfordringar med ombodsrolla, saker og for å fordele oppgåver og oppdrag.

Elevorganisasjonen i Hordaland

Elevorganisasjonen er ein viktig samarbeidspartnar for ombodet. Vi samarbeider om elevrådsturné og dei tillitsvalde er ofte referansepersonar for mobbeombodet sitt virke.

Ungdommens fylkesutval

Mobbeombodet har eit godt samarbeid med ungdommens fylkesutval. Ho blir invitert til samlingar og møte og stiller gjerne. Ungdommen i utvalet blir ofte brukt som referansepersonar i mobbeombodet sitt arbeid.

Mobbeomboda i Noreg

Mobbeombodet deltar i eit fagleg nettverk med dei andre fylkeskommunale mobbeomboda. I 2017 har det vore seks samlingar og treffpunkt for omboda, nokre gongar saman med elev- og lærlingombod. Samlingane blir ofte lagt i samband med faglege konferansar og seminar.

Andre

Mobbeombodet deltek i fagnettverket til «Partnerskap mot mobbing» og bidrar inn i dette arbeidet gjennom seminar og innspel til Utdanningsdirektoratet.

Ombodet deltar i «Trygg Bruk-nettverket», saman med mellom anna Medietilsynet, dubestemmer.no, Røde Kors, Barnevakten, Redd Barna osv.

Mobbeombodet har eit godt samarbeid med «Trygg i Fjell»¹⁸, eit prosjekt i Fjell kommune, som jobbar heilskapleg mot mobbing i heile kommunen.

Vegen vidare

NASJONALE FØRINGAR

Stortinget vedtok 22. mai 2017 gjennom innstilling nr. 289 S (2016-17) at det skal settast i verk ei ordning med mobbeombod, enten på fylkeskommunalt eller regionalt nivå. Følgjande er bestemt i kunnskapsdepartementet: Det skal innførast ei ordning med fylkesvise mobbeombod frå hausten 2018. Ordninga skal evaluerast. Avgjerd om mobbeomboda si tilknytning til nye regioner frå 2020, med sikte på eit oversiktlig og tilgjengeleg ombodssystem, skal tas på eit seinare tidspunkt og på grunnlag av evalueringa.

Det er ønskelig med eit mobbeombod i kvart fylke. Mobbeomboda skal ha både barnehage og skule som virkeområde. Det skal leggjast til rette for eit godt samarbeid om det psykososiale miljøet i vidaregåande opplæring med elev –og lærlingomboda. Barn, elever og foreldre er omboda si primære målgruppe. Oppgåver som førebygging, dokumentasjon, erfaringsdeling og dialog krevjar nær kontakt med skuleeigar og barnehagemyndighet. Fylkeskommunane kan ta omsyn til desse tilhøva når omboda sine arbeidsområder blir vurdert.

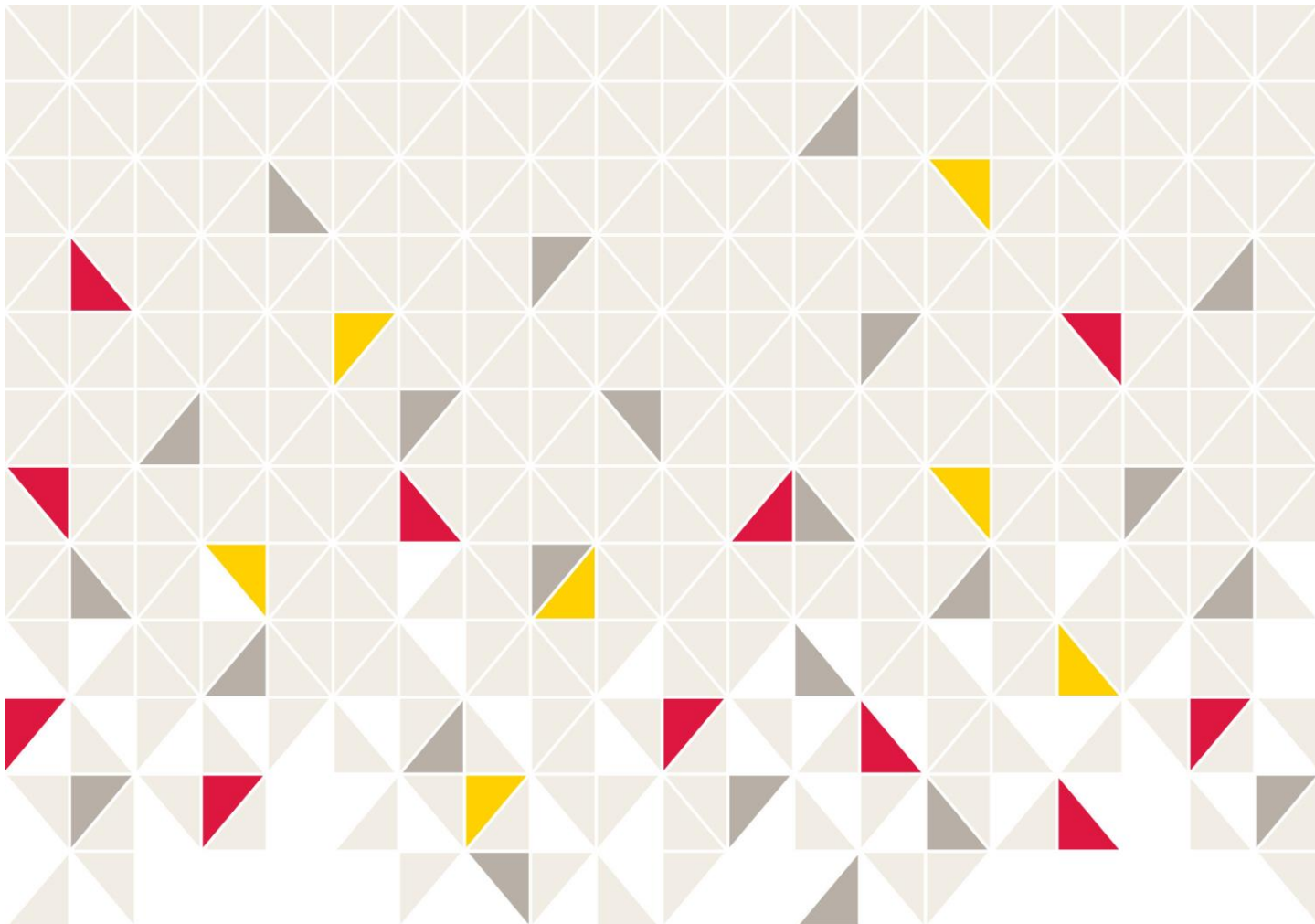
¹⁸ <http://www.tryggifjell.no/>

I føringane frå departementet er det primært arbeidet mot barn, elevar og familiar som gjeld, både støtte, rettleiing og informasjon. Det å hjelpe til i fastlåste saker, skape dialog og bidra til god tverrfageleg oppfølging etter at saka er handtert trekkjast òg fram. Slik ombodet har jobba fram til no, har ho vore tett på dei vidaregåande skulane, ei omlegging i ordning betyr at ombodet vil jobbe opp mot kommunar og andre barnehage- og skuleeigarar.

INNSATSOMRÅDE I 2018

«Det er større sjanse for at vi har en venn med depresjon eller angst, enn at vi må hjelpe noen som er utsatt for en bilulykke». Dette er eit sitat frå ein elev på SLT-konferansen til Bergen kommune januar 2018.

Elevundersøkinga viser at meir enn 60% av elevane ikkje fortell skulen at dei blir utsatt for mobbing. Dei sakene ombodet får inn, viser også at det er svært sjeldan at elevane sjølve tar kontakt. Mobbeombodet har i 2017 løfta denne utfordringa i møte med tilsette i skulane. Kva gjer skulen og den enkelte tilsette for å legge til rette for at elevane kan fortelje? For mobbeombodet vil dette vere eit viktig område i møte med elevar og barn i 2018 og framover. Korleis kan du hjelpe ein venn eller ein medelev som ikkje har det bra?

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinckels gate
5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet.

Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i

Notat

Dato: 09.04.2018
Arkivsak: 2018/10200-1
Saksbehandlar: torruti

Til:	Yrkesopplæringsnemnda Ungdommens fylkesutval Utval for opplæring og helse Fylkesutvalet Fylkestinget
Frå:	Fylkesrådmann

Rapport frå elev- og lærlingombodet 2017

Elev- og lærlingombodet tok til i stillinga 9. januar 2017, som første elev- og lærlingombod i Hordaland. Årsrapporteringa vil gi eit innblikk i arbeidet til ombodet dette året.

Elev- og lærlingombodet sitt oppdrag er å ivareta rettane og interessene til elevar, lærlingar og lære kandidatlar (heretter kalla lærlingar) i vidaregåande opplæring i Hordaland. Arbeidet skal gjerast på eit fritt og sjølvstendig grunnlag. I praksis vert dette gjort ved å vere tilgjengeleg for å svare på spørsmål, informere elevar- og lærlingar om deira retter og plikter, samling/innlegg for elevråd på dei vidaregåande skulane, og ved å hjelpe den enkelte elev og lærling i saker tilknytt den enkelte skule eller i lærebedrift. Ombodet får gjennom ulike møter, samlingar og førespurnader fleire tilbakemeldingar om vidaregåande opplæring i Hordaland.

I året som har gått har ombodet arbeidd ut frå stillingsinstruks. I desember 2017 vedtok fylkestinget at det skal utarbeidast eit mandat for elev- og lærlingombodet, samt at ombodet årleg skal rapportere til fylkestinget.

Vedlegg

- 1 Årsrapport frå elev- og lærlingombodet 2017 - rapport

Mars 2018. Rapport 1

Årsrapport frå elev- og lærlingombodet i Hordaland

Årsrapport 2017

OM RAPPORTEN

Stab – Økonomi- og organisasjonsavdelinga
Hordaland fylkeskommune
Elev- og lærlingombodet i Hordaland,
Sigrid Isdal, e-post: sigrid.isdal@hfk.no
www.hordaland.no/elev-og-larlingombod

27/03.18. Versjon nr. 1

INNHold

FORORD	4
Innleing	5
Prioriterte arbeidsområde i 2017	5
Elev- og lærlingombodet sine samla anbefalingar	5
Førespurnader	6
Oversikt over førespurnader i 2017	6
Førespurnader frå elevar	7
Kommentarar:	7
Førespurnader frå lærlingar og lære kandidat ar	8
Kommentarar	9
Medverknad og lærlingråd	11
Elev- og lærlingombodet anbefaler:	11
Informasjonsarbeid	12
Webside og Facebook	12
Informasjonsmøte/innlegg på samlingar	12
Oversikt over elev- og lærlingombodet sitt informasjonsarbeid 2017	13
Vidare arbeid	13
Elevrådsarbeid og elevmedverknad	14
Elevmedverknad	14
Utfordringar framover når det gjeld elevrådsarbeid	15
Skulemiljøkonferansen	16
Elev- og lærlingombodet anbefaler	16
Samarbeid	16
Samarbeid med mobbeombodet	16
Samarbeid med Elevorganisasjonen	16
Samarbeid med opplæringsavdelinga i Hordaland fylkeskommune	16
Samarbeid med elev- og lærlingomboda i Norge -ELON	17
Vidare arbeid	17
Diverse	17
Høyringar	17
Ung.no	17

Forord

Elev- og lærlingombodet tok til i stillinga 9. januar 2017, som første elev- og lærlingombod i Hordaland. Årsrapporteringa vil gi eit innblikk i arbeidet til ombodet dette året.

Elev- og lærlingombodet sitt oppdrag er å ivareta rettane og interessene til elevar, lærlingar og lærekandidatar (heretter kalla lærlingar) i vidaregåande opplæring i Hordaland. Arbeidet skal gjerast på eit fritt og sjølvstendig grunnlag. I praksis vert dette gjort ved å vere tilgjengeleg for å svare på spørsmål, informere elevar- og lærlingar om deira retter og plikter, samling/innlegg for elevråd på dei vidaregåande skulane, og ved å hjelpe den enkelte elev og lærling i saker tilknytt den enkelte skule eller i lærebedrift. Ombodet får gjennom ulike møter, samlingar og førespurnader fleire tilbakemeldingar om vidaregåande opplæring i Hordaland.

I året som har gått har ombodet arbeidd ut frå stillingsinstruks. I desember 2017 vedtok fylkestinget at det skal utarbeidast eit mandat for elev- og lærlingombodet, samt at ombodet årleg skal rapportere til fylkestinget.

Den første tida i stillinga som elev- og lærlingombod gjekk med til å gjere seg betre kjent med det fylkeskommunale opplæringstilbodet, rolla som ombod, samt å få på plass informasjonskanalar for ombodet. Samarbeid, gode råd og ein unik delingskultur blant dei andre elev- og lærlingomboda i Norge (ELON) har vore til uvurderleg hjelp i oppstarten med å etablere ordninga med elev- og lærlingombod i Hordaland. Våren og hausten 2017 har eg brukt mykje tid på å gjere ombodsrolla kjent i Hordaland ved å besøke skular, og då spesielt elevråda ved dei vidaregåande skulane i Hordaland. Eg har også fått moglegheit til å informere interne aktørar og samarbeidspartar om rolla som elev- og lærlingombod. Ved desse besøka har eg alltid vorte godt tatt imot.

Ombodet sitt generelle inntrykk er at elevar og lærlingar stort sett har det bra og er godt nøgde med opplæringa dei får. I rolla som ombod arbeider ein ofte med utgangspunkt i at det er tilhøve der elevar, lærlingar eller deira føresette stiller spørsmål ved noko, er misnøgd med noko, eller meiner at lovar og retningsliner ikkje er følgt. Ombodet si oppgåve blir då å belyse saka ut frå reglar og lovverk, samt hjelpe eleven eller lærlingen med å gi tilbakemelding på ein konstruktiv måte med ynskje om forbetring.

Elev- og lærlingombodet sin årsrapport byggjer ikkje på statistiske data om opplæringa i Hordaland, og skal difor ikkje brukast til å gi ei statistisk beskriving av opplæringstilbodet i fylket. Slike opplysningar er det fylkesrådmannen som samlar inn gjennom eksempelvis elevundersøkinga, lærlingundersøkinga og kvalitetsmeldinga.

Arbeidet som ombodet gjer, er viktig for å styrke den enkelte elev og lærling, synleggjere utfordringar i den vidaregåande opplæringa, og for å styrke kvaliteten på det tilbodet elevane og lærlingane får. Eg har fått vere med på mykje godt samarbeid med dei som jobbar med elevar og lærlingar. Det er mange som engasjerer seg for å skape gode opplærings- og oppfølgingssystem i det fylkeskommunale systemet, i skulane og ute i lærebedriftene.

God lesing

Helsing elev- og lærlingombodet

INNLEIING

Fylkestinget vedtok å opprette stilling som elev- og lærlingombod i Hordaland i mai 2016, og i januar 2017 var elev- og lærlingombodet på plass i stillinga. Dette er fylkeskommunen sitt ombod for elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring. I Hordaland for skuleåret 2016/2017 var det omlag 16317 elevar og 4408 lærlingar. (*Kvalitetsmelding 2017*)

Elev- og lærlingombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag, og bidra til å styrkje fylkeskommunen sitt arbeid med å sikre at elevar og lærlingar får ivareteke rettane sine. Ombodet skal særleg samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring for at elevar og lærlingar får oppfylt retten til medverknad, og at dei som arbeidar innan vidaregåande opplæring ikkje forsømmer sine plikter. Ombodsordninga er meint å vere eit lågterskeltilbod, og ombodet har teieplikt. Når elevar og lærlingar tar kontakt med ombodet er det ofte fordi dei ynskjer å få ein nøytral part «utanfrå» for å fortelje kva som er rett i høve til gjeldande reglar eller lovverk når det gjeld opplæringa. Ombodet fokuserer på korleis elevane og lærlingane sjølve kan vere med å påverke kvaliteten på si eiga opplæring, og korleis ein går fram for å ta opp ei sak med næraste overordna. Målet er å løyse utfordringar og problem på eit rett og lågast mogleg nivå, men samstundes belyse eventuelle brot på prosedyrar eller lovverk.

Prioriterte arbeidsområde i 2017

- Vera tilgjengeleg for elevar og lærlingar, og svare på spørsmål om rettar og plikter, samt følgje opp i enkeltsaker og gi rettleiing.
- Informasjonsarbeid
- Gjere seg kjent i organisasjonen og legge til rette for eit godt samarbeid med dei ulike partane i vidaregåande opplæring.
- «Elevrådsturne» saman med mobbeombodet og Elevorganisasjonen.

I 2017 har stillinga som elev- og lærlingombod vore lagt til opplæringsavdelinga, seksjon skule. Frå 01.01.18 er elev- og lærlingombodet plassert under fylkesdirektør økonomi og organisasjon.

Elev- og lærlingombodet sine samla anbefalingar

Her følgjer ei oppsummering av anbefalingane frå elev- og lærlingombodet i Hordaland. Anbefalingane er gjevne med bakgrunn i førespurnader som ombodet har fått, samarbeid med partar i vidaregåande opplæring, samt erfaringar ombodet har gjort på skulebesøk og i møte med lærlingar.

- Betre og meir informasjon ut til lærlingar og lærebedrifter om lærlingar sin rett til å søke hjelp frå PPT.
- Fylkeskommunen må ta ei tydelegare rolle når lærebedrifter ikkje følgjer pliktene sine. Lærlingar som melder frå om utfordringar i læretida må i større grad verte følgt opp i samband med at fylkeskommunen også følgjer opp lærebedrifta.
- Det bør utarbeidast ei rutine for å følgje opp alle lærlingar på ein systematisk måte.
- Varslingar/tilbakemeldingar frå lærlingar (også anonyme) som gjeld manglande opplæring/dårleg læremiljø i lærebedrifter må registrerast, systematiserast og undersøkast av fagopplæringskontoret.
- Lærekontrakt bør ikkje godkjennast av fylkeskommunen før signert arbeidsavtale ligg ved.
- Fylkeskommunen må sikre at lovpålagt skulemiljøutval (opplæringslova § 11-5a) vert oppretta og gjennomført på alle offentlege vidaregåande skular.

FØRESPURNADER

Sidan januar 2017 har det komme inn jamt med førespurnader frå elevar, lærlingar, føresette og andre aktørar innan vidaregåande opplæring. Ombodet har registrert 103 førespurnader første året som ombod. 28 av førespurnadene gjeld elevar og 75 av førespurnadane gjeld lærlingar.

Elevane og lærlingane tar ofte sjølv kontakt med ombodet, men det hender at foreldre/andre tar kontakt på vegne av elevar/lærlingar. Når ikkje eleven eller lærlingen sjølv tar kontakt, vert det gjeve informasjon på generelt grunnlag. Ved spørsmål om møte, vert det satt av tid snarast mogleg til dette.

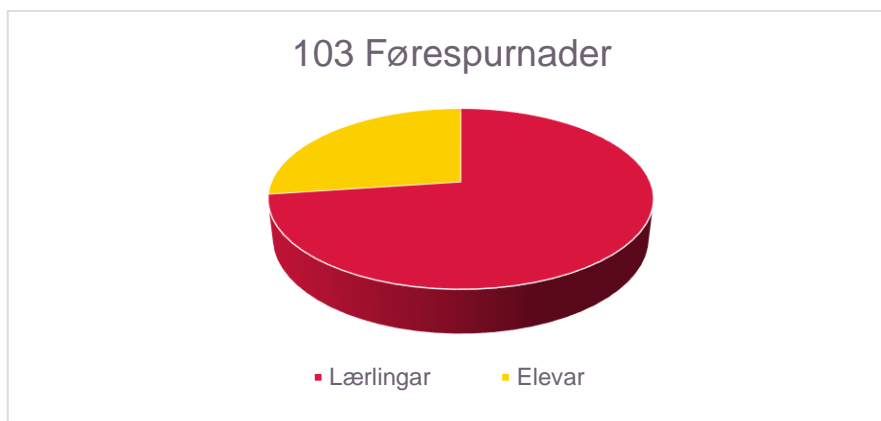
Førespurnadane er varierte og gjeld både spørsmål om rettar og plikter knytt til Opplæringsloven, Arbeidsmiljøloven og korleis nå fram/finne fram i systemet. Ved førespurnad til ombodet, får eleven eller lærlingen i dei fleste tilfelle informasjon og verktøy til å prøve å løyse utfordringane sine sjølv, med informasjon om at ombodet kan vere ein vidare støtte om ønskeleg. Dette kan eksempelvis vere ein lærling som ber om råd før og etter eit møte med lærebedrift. I slike tilfelle ber ombodet gjerne om ei oppdatering, slik at det skal vere enkelt å ta kontakt igjen dersom ikkje utfordringane vert løyst. Ombodet svarar på telefon, e-post, eller via melding på Facebook eller i møte. Sjølv om elevar eller lærlingar tar kontakt fleire gongar ang same sak, vert det berre registrert som ein førespurnad. I fleire av desse sakene er ikkje alltid lærebedrift/opplæringskontor eller skule informert om at ombodet har vorte kontakta, då det ikkje er eit ynskje frå eleven eller lærlingen.

Enkelte førespurnader er meir omfattande og går over lang tid med fleire samtalar/møter der ombodet også får fullmakt til å innhente nødvendig informasjon frå seksjonar i opplæringsavdelinga, skular eller lærebedrift/opplæringskontor. I desse førespurnadene vert rollen til ombodet meir synleg. Ombodet har også vore med som støtte i møter og hjelpt til med å utforme klager/brev. Det er førespurnader som omhandlar opplæring i bedrift, og då spesielt spørsmål som omhandlar heving av lærekontrakt, som har vore mest tidkrevjande og omfattande.

I tillegg til registrerte førespurnader får også ombodet ei rekke spørsmål ute på skulebesøk, på elevrådssamlingar og lærlingsamlingar. Desse spørsmåla vert ikkje registrert som førespurnader. Det er gledeleg å sjå at interne og eksterne samarbeidspartnarar også viser til elev- og lærlingombodet når det dukkar opp utfordringar eller spørsmål frå elevar og lærlingar.

Oversikt over førespurnader i 2017

Gjeld	Mengd førespurnader
Lærlingar/lære kandidat	75
Elevar	28
Sum	103

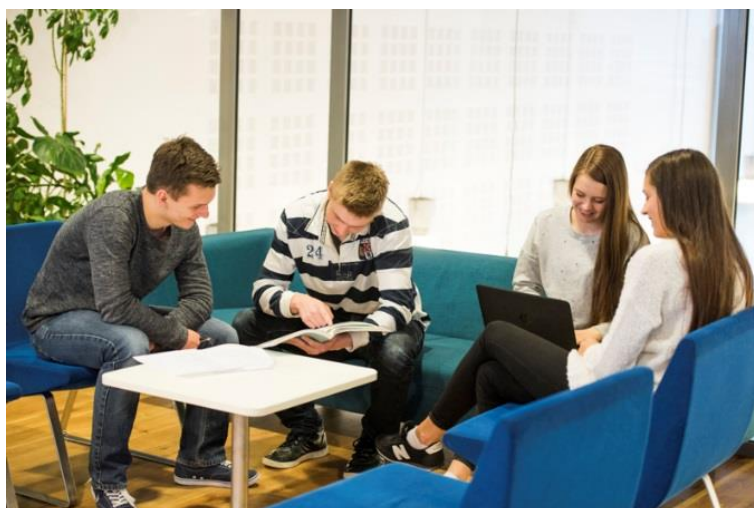

Førespurnader frå elevar

Hovudtema	Tema	Førespurnader	Eksempel på problematikk
Opplæring (16)	Finne fram i systemet, fagval og tilbud	2	Eg søker råd? Kven kan eg snakke med?
	Bytte av skule/fag	3	Er det mogleg å bytte skule ved mobbing/mistrivnad?
	Undervisning	3	Opplæringa er ikkje i tråd med læreplanen. Eg får ikkje undervisninga eg har krav på.
	Tilpassa opplæring, spesialundervisning og særskilt språkopplæring	5	Har ein diagnose/sjukdom, men får ikkje tilpassa opplæring.
	VG3 opplæring i skule	1	Kva undervisning har eg krav på?
	Innsøking i VIGO	1	Korleis skal eg søke i VIGO som lære kandidat?
	Elevmedverknad	1	Meir informasjon om dette.
Vurdering (5)	Regelverk prøver/eksamen	3	Er det lov å ha prøve som inneheldt pensum for alle 3 år?
	Eksamen/karakter	2	Korleis vert faget YFF vurdert?
Anna (7)	Fråvær	2	Gjeld fråværgrensa når eg er elev men går i eit TAF løp?
	Elev PC	1	Rett på ny PC ved omval?
	Ta opp vanskelige tema med lærar	2	Upassande oppførsel frå lærar.
	Ordensreglement	1	Russetid og ordensreglementet.
	Utvisning	1	Kva er reglane ved utvisning? Har skulen gjort rett?
SUM 28		28	

Kommentarar:

Det har vore stor variasjon i førespurnadane frå elevar, og det er difor ikkje slik at ombodet kan sjå klare tendensar i saker frå 2017 som omhandlar elevar. Flest førespurnader kom det innan tema tilpassa opplæring og spesialundervisning.

Førespurnader frå lærlingar og lære kandidatatar

Hovudtema	Tema	Føre-spurnader	Eksempel på problematikk
Fagprøve/ sveineprøve/ vitnemål (8)	Utskriving av vitnemål/fagbrev	1	Har tatt studiespesialiserande som privatist og fagprøve, men får ikkje ut vitnemål før læretida er fullført.
	Finne fram i systemet	5	Korleis skal eg gå fram for å få fagbrev/sveinebrev? Kva rett har eg?
	Oppmelding til fagprøve/eksamen – fritak fag	2	Eg er ikkje meldt opp til fagprøve fordi eg manglar fag, korleis går eg fram? Har eg rett på fritak?
Økonomi (4)	Lån/stipend	2	Lav løn. Har eg rett på lån/stipend?
	«Lærlingbevis» rabattordning	2	Er det rabattordning på buss for lærlingar?
Moglegheiter innanfor vidaregåande opplæring (12)	Rett til læreplass/manglande læreplass	4	Har ikkje fått læreplass. Kva rett har eg?
	Forlenging/forkorting av læretid	4	Kan eg forkorte læretida om eg ikkje tar ut ferie?
	Ulike vegar til fagbrev	4	Korleis går eg fram om eg ynskjer «full opplæring i bedrift»?
Arbeidsmiljølova og arbeidsavtale (14)	Arbeidsavtale, løn	11	Manglande arbeidsavtale? Korleis går eg fram?
	Overtidsbetaling/ arbeidstid	3	Kor lenge har lærlingar lov å arbeide?
Avbrot, fare for avbrot i læretida (15)	Spørsmål/bistand rundt heving av lærekontrakt	10	Korleis går eg fram ved heving? Kva gjer eg når bedrifta vil heve kontrakten min? Eg blir tvinga til å slutte.
	Bytte læreplass/lærefag	3	Omplassering/bytte i medlemsbedrifter under opplæringskontor.
	Spørsmål om rett ved konkurs/permittering	2	Kva rettar har lærlingar ved permittering?
Arbeidsmiljø (11)	Sjukemelding/avbrot i læretida	3	Kor lenge kan eg vera sjukmeldt i læretida? Har eg rett på tilrettelegging?
	Konflikt på arbeidsplass/trives ikkje på arbeid	7	Kva plikter bedrifta å gjere ved konflikt? Korleis skal eg gå fram på rett måte?
	HMS	1	Skadeleg luft på arbeidsplass.
Opplæring og arbeidsoppgåver (11)	Manglande opplæring/oppfølging/ tilbakemelding frå opplæringskontor eller lærebedrift	6	Kva plikter har eit opplæringskontor? Korleis går eg fram når eg ikkje får opplæring?
	Opplæring utanom arbeidstid	1	Skal opplæring gå føre seg i fritida?
	«Gratisprinsippet»	2	Skal lærlingen betale for eige utstyr og kurs?
	Arbeide åleine/ Bruk av lærling som vikar	2	Kan arbeidsplassen bruke lærlingen som vikar?
SUM 75		75	

Kommentarar

Ombodet har fått mange førespurnader som omhandlar heving av lærekontrakt, og då spesielt spørsmål i høve til kva som er rett framgangsmåte når berre ein av partane ynskjer heving. Lærlingane venter ofte for lenge før dei søker hjelp, og tar ofte ikkje kontakt før det går mot heving.

Lærlingane kan i enkelte tilfelle også vere engstelege for represalier ved tilbakemelding om mobbing/trakassering, konflikhtar, dårleg læremiljø eller manglande opplæring. Lang og omfattande saksbehandling i fylkeskommunen ved påstand om manglande opplæring eller dårleg læremiljø, gjer også at enkelte lærlingar heller vel å bytte lærebedrift framfor å melde frå. Fleire lærlingar søker råd i høve til å finne seg ny lærebedrift, og ender opp med å heve lærekontrakten ved semje med lærebedrifta. Dårlig læremiljø og manglande opplæring, blir difor ofte ikkje registrert i fylkeskommunen sine register som bakgrunn for heving av lærekontrakt. I neste omgang tar lærebedrift inn ny lærling, og historia kan gjenta seg.

I fleire av sakene ombodet har vorte kjent med, har lærebedrifta hatt ynskje om heving av lærekontrakt på bakgrunn av at dei meiner at lærlingen har gjort seg skuldig i brot på pliktene i arbeidstilhøvet. Lærlingen er ofte usikker på kva rett dei har i slike tilfelle, og tar difor kontakt med ombodet.

Det kan også dukke opp utfordringar i læretida som gjer at lærlingen i ein periode kan ha behov for tilrettelegging. Tilretteleggingsplikta som bedrifta har for andre tilsette, gjeld også for lærlingar. Ombodet har hatt fokus på at lærebedrifter må sjå på moglegheiter for tilrettelegging, før det vert sendt ein eventuell søknad om heving. Lærlingane stiller gjerne lite spørsmål i slike saker som nemnd over, og er i første omgang ofte samd når bedrifta kjem med forslag om å heve kontrakten. Spørsmåla kjem gjerne i etterkant når lærlingane alt har signert på at dei er samde om å heve kontrakten.

Ombodet registrer at lærlingar og lærebedrifter ikkje kjenner godt nok til at lærlingar også kan ha rett til oppfølging av PPT på bakgrunn av diagnose eller andre utfordringar. Fleire lærebedrifter, i samarbeid med lærling, kunne hatt behov for rettleiing av PPT i høve til utfordringar knytt til opplæringa i bedrift.

Fleire tidlegare lærlingar har behov for å fortelje om opplevingar av eit dårleg læremiljø i tidlegare lærebedrift, med ynskje om at kommande lærlingar ikkje skal oppleve det same. Ei utfordring har vore at mange av desse personane har eit ynskje om å vere anonym, og det har ikkje vore eit fungerande system for å registrere tilbakemeldingar til fagopplæringskontoret om bedrifter som ikkje har følgd pliktene sine som lærebedrift. Fleire lærlingar og tidlegare lærlingar har funne mot til å seie ifrå om manglar i deira vidaregåande opplæring, og denne informasjonen må takast på alvor. Det må vera kanalar for å varsle om manglande opplæring og dårleg læremiljø, også anonymt. Informasjonen bør registrerast, systematiserast og undersøkast, for så å og ta den med i det vidare arbeidet med å sikre alle lærlingar eit godt læremiljø.

Det har også vore tilfelle der lærlingane er redd for at lærebedrifta skal gå konkurs dersom dei ikkje bidrar ekstra. I nokre tilfelle har dette ført til at lærlingane tar på seg eit ansvar som lærlingar ikkje skal ha. Eksempelvis ikkje tar ferie, seier ja til å arbeide for mykje overtid, samt finn seg i manglande tid til opplæring for å bidra til at produksjonen skal gå rundt.

Ombodet har også fått kjennskap til saker der lærlingen har godkjent lærekontrakt med opplæringskontor, men har arbeidsavtale med medlemsbedrift i opplæringskontoret. Det er tilfelle der opplæringskontoret har søkt om heving av lærekontrakt på bakgrunn av opplæringsloven § 4-6. I dei tilfella der lærlingen har fått medhald og lærekontrakten ikkje har vorte heva, har lærlingen likevel endt opp som den tapande part. Medlemsbedrifta har sagt opp arbeidskontrakten med lærlingen, og lærlingen står då igjen med ein lærekontrakt med opplæringskontoret, men ingen bedrift å arbeide i.

Det er uklart for ombodet i kor stor grad eit opplæringskontor pliktar å finne ny læreplass til lærlingen. Opplæringskontora har ulike vedtekter og ulike samarbeidsavtaler med sine medlemsbedrifter. Dersom opplæringskontoret har få lære plassar innanfor gjeldande fagområde er det også vanskeleg å omplassere lærlingen.

Med bakgrunn i nokre av dei historiene eg har fått frå lærlingar siste året, er eg som ombod uroa for at vi har ei underrapportering av bedrifter som ikkje følgjer pliktene sine som lærebedrifter. Etersom fylkeskommunen ikkje gjennomfører årlege bedriftsbesøk i alle lærebedrifter, og heller ikkje har ein innarbeidd rutine som sikrar at alle lærebedrifter rapporterer årleg til fylkeskommunen om oppfølging av lærlingar (opplæringsloven §4-7) kan det sjå ut som slike tilhøve ikkje vert avdekt med mindre lærlingen sjølv melder frå.

Det kan sjå ut som fleire lærebedrifter har eit behov for ytterlegare rettleiing i høve til lærlingar og dei krav som stillast i opplæringsloven. I «Lærebedriftsundersøkinga» (2017-2018) svarar lærebedriftene i Hordaland følgjande når det gjeld kvalitetssikring og behov for rettleiing:

Kvalitetssikring og behov for oppfølging

	Helt uenig	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig
bedriften/virksomheten kvalitetssikrer jevnlig at opplæringen er i samsvar med lov og forskrift	0,9%	3,5%	17,9%	44,3%	33,4%
bedriften/virksomheten har behov for veiledning i forhold til de krav som stilles i Opplæringsloven med forskrifter?	6,7%	14,0%	33,7%	30,8%	14,8%

30,8 % svarar at dei er nokså samd i at bedrifta har behov for rettleiing i høve til krava som vert stilt i opplæringslova. 14,8 % svarar at dei er heilt samd med at dei har behov for rettleiing.

Samstundes er eit av spørsmåla i *Lærlingundersøkinga* 2017-2018 retta mot elevane sin rett til halvårssamtale jamfør forskrift til opplæringsloven § 3-11, «*Hvor ofte har du planlagte samtaler med instruktør/veileder, faglig leder eller andre hvor dere går igjennom opplæringsplan*». Heile 12 % av lærlingane svarer at dei aldri har hatt halvårssamtalar. Samla score viser 2,9, av 5. Dette er noko lavt.

Dersom det er lærebedrifta som er skuld i å ikkje gjennomføre pliktene sine som lærebedrift får dette få eller ingen konsekvensar for lærebedrifta. Ombodet har ikkje kjennskap til at det er lærebedrifter/opplæringskontor i Hordaland som har mista godkjenning som lærebedrift på bakgrunn av brot på pliktene sine. Konsekvensane av manglande oppfølging og opplæring av lærling kan i enkelte tilfelle vera at lærlingen ikkje klarar å gjennomføre læretida, eller ikkje står på avsluttande fagprøve. *Lærlingundersøkinga* viser at det i 2017 var 386 lærlingar (12 %) som ikkje bestod fagprøven.

Ein lærling skal ha både lærekontrakt og arbeidsavtale, men fylkeskommunen v/fagopplæringskontoret er ikkje ein part når det gjeld arbeidsavtalen. Erfaringa til ombodet viser at ein del lærlingar manglar arbeidsavtale, eller ikkje har kjennskap til arbeidsavtalen sin. Ikkje alle lærebedrifter er knytt opp mot tariffavtaler, og ikkje alle lærlingar er fagorganiserte. I slike tilfelle tar lærlingar og foreldre ofte kontakt med ombodet for å få råd. Det er ulik lønn frå bedrift til bedrift og frå bransje til bransje. Store skilnader fører til mange spørsmål. Det er også ein del spørsmål rundt rett til ferie og arbeidstid. I dei tilfella der arbeidskontrakt manglar, vert det etter samtale med lærling også avdekka fleire andre brot på lovverk eller manglar i opplæringa. Eksempelvis manglande intern opplæringsplan, manglande tilbakemelding på utført arbeid og manglande halvårsvurdering.

Medverknad og lærlingråd

Elev- og lærlingombodet er positiv til etablering av lærlingråd i Hordaland. Medverknad står sentralt i opplæringsloven, men slik systemet er i dag, blir lærlingane si stemme i alt for liten grad høyrte. Det er også store skilnader frå lærebedrift til lærebedrift, både når det gjeld store/små bedrifter og frå bransje til bransje. Det er viktig at lærlingar frå ulike bransjar kan få uttale seg i saker som omhandlar vidaregåande opplæring.

Elev- og lærlingombodet anbefaler:

- Betre og meir informasjon ut til lærlingar og lærebedrifter om lærlingar sin rett til å søke hjelp frå PPT.
- Fylkeskommunen må ta ei tydelegare rolle når lærebedrifter ikkje følgjer pliktene sine. Lærlingar som melder frå om utfordringar i læretida må i større grad verte følgt opp i samband med at fylkeskommunen også følgjer opp lærebedrifta.
- Det bør utarbeidast ei rutine for å følgje opp alle lærlingar på ein systematisk måte.
- Varslingar/tilbakemeldingar frå lærlingar (også anonyme) som gjeld manglande opplæring/dårleg læremiljø i lærebedrifter må registrerast, systematiserast og undersøkast av fagopplæringskontoret.
- Lærekontrakt bør ikkje godkjennast av fylkeskommunen før signert arbeidsavtale ligg ved.

Oversikt over elev- og lærlingombodet sitt informasjonsarbeid 2017

Tema	Dato for besøk hjå skule/ opplæringskontor/bedrift/andre:	I samarbeid med:
<p>«Elevrådsturne» - Besøke elevråda på flest mogleg fylkeskommunale vidaregåande skular i Hordaland.</p> <p>Tema: Rolla som ombod, elevmedverknad, elevrådsarbeid, retter og plikter som elev, roller og rollekonflikt, + Introduksjon av ombodet for dei tilsette/leinga ved enkelte av skulane*.</p>	<p>06.09. Bømlo vgs 07.09. Austrheim vgs* 12.09. Austevoll vgs 13.09. Voss gymnas 19.09. Bergen Katedralskule 20.09. Askøy vgs 21.09. Åsane vgs* 26.09. Slåtthaug vgs 03.10. Amalie Skram vgs 04.10. Nye Voss vgs 18.10. Odda vgs 19.10. U-Phil vgs 31.10. Nordahl Grieg vgs 01.11. Knarvik vgs 06.11. Stend vgs 13.11. Sandsli vgs 15.11. Sotra vgs (+ Bildøy) 29.11. Stord vgs * 06.12. Bergen maritime vgs* 07.12. Årstad vgs</p>	<p>Mobbeombodet, Elevorganisasjonen, elevinspektørar ved vidaregåande skular</p>
<p>Informasjon om rollen som elev- og lærlingombod.</p>	<p>17.01. Øystese vgs 24.01. Rådjevarsamling region Bergen 24.02. Konferanse for opplæringskontor 15.03. Hovudtillitsvalte oppl. avd. HFK 27.03. Kvinnherad vgs 29.03. Rektorsamling 04.04. Rådjevarsamling region Voss/Hardanger 03.04. PPT - tilsette 24.04. PPT - tilsette 26.04. Fagdag for elevinspektørar 05.05. Ungdommens fylkesutval 10.05. Ungdomskoordinatorar NAV Nordhordland 28.09. Skulemiljøkonferansen 17.10. Utval for opplæring og helse</p>	<p>Mobbeombodet, Fagopplæringskontoret, Karriere Hordaland, regionsleiarane skule, leiar avd. skule, leiar OT.</p>
<p>Diverse informasjon om: Lærling, læretid, rettar og plikter, HMS og rolla til elev- og lærlingombodet.</p>	<p>30.03. Odda vgs + Fagforbundet Odda 03.04. Osterøy vgs Vg2 Barne- og ungdom 31.05. Krokeidet vgs Vg2- Yrkesfag 26.06. Opplæringskontoret på Austevoll 21.08. UiB - Informasjon til nye lærlingar 22.08. Stord kommune –nye lærlingar 23.08. HFK- informasjon til nye lærlingar 29.08. Bergen kommune - nye lærlingar 11.09. Osterøy vgs – Vg2 yrkesfag 29.09. NAV-Ungdomsnettverk 06.10. BYGGOPP – nye lærlingar 10.10. Opplæringskontoret i Hardanger – informasjon til nye lærlingar</p>	<p>Mobbeombodet, Fagopplæringskontoret, diverse vidaregåande skular, Fagforbundet, diverse opplæringskontor, diverse lærebedrifter, NAV.</p>

Vidare arbeid

Ombodet har eit ynskje om å bruka meir tid på å nå ut med informasjon til elevar på Vg2 yrkesfag om overgangen frå elev til lærling, arbeidslivet sine reglar, samt rettar og plikter i høve til læretid.

Det er også eit ynskje å få kontaktinformasjonen til elev- og lærlingombodet ut på dei lokale nettsidene til alle vidaregåande skular. Ombodet vil også vurdere andre sosiale medium for å nå ut til fleire elevar- og lærlingar.

ELEVRÅDSARBEID OG ELEVMEDVERKNAD

I 2017 har elev- og lærlingombodet besøkt 20 elevråd. Det er eit ynskje å fortsette å gi tilbud om å besøke elevråda i kommande skuleår. Besøka i 2017 var lagt opp som eit tilbud om ei 4 timars økt i samarbeid med mobbeombodet og EO, også kalla «Elevrådsturne». Det vart brukt både aktivitetar, førelesning, dialog og drøfting i gruppe i møta med elevråda. Deltaking, aktivitet, dialog og god kommunikasjon er viktig for god læring og trivsel.

Elevmedverknad

Elev- og lærlingombodet har brukt mykje tid på temaet elevmedverknad i møte med elevråda, og kvifor elevmedverknad er viktig. Målet er å gjere den enkelte bevisst på at dei kan gjere ein positiv skilnad både i høve til sin eigen og andre sin skulekvardag, gjere tillitsvalte meir bevisste på kva moglegheiter dei har på dette området, samt utvikle forståinga av at medverknad er viktig for kunne meistre arbeidsliv og fellesskap i samfunnet.

Ungdommens fylkesutval og elev- og lærlingombodet.

Elevundersøkinga 2017-2018 viser at elevane gir ein score på 3,4 av 5 når det gjeld elevdemokrati og medverknad. Dette er noko lavt. På spørsmål: «*Er dere elever med på å foreslå hvordan dere skal arbeide med fagene*» ligg scoren på 3,1 av i alt 5.

På spørsmål: «*Legger lærerne til rette for at dere elever kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt.*» er scoren på 3,7 av 5. 15,5 % av elevane meiner sjeldan eller aldri.

Samla score på spørsmålet «*Hører skolen på elevenes forslag?*» er 3,3 av 5. Sjå svarfordelinga under:

Elevdemokrati og medvirkning

	Svært ofte eller alltid	Oft	Av og til	Sjelden	Aldri
Hører skolen på elevenes forslag?	10,9%	30,9%	42,8%	12,1%	3,4%

Ombodet fokuserer også på kva roller den enkelte har som medlem av elevrådet og som tillitslev, leirollen og at rolleavklaring er viktig i høve til korleis å gjere ein god jobb for sine medelevar. Målsetting har vore å skape engasjement i høve til eit godt skulemiljø, samt fokus på korleis elevane på ein konstruktiv og god måte kan ta opp utfordringar på skulen eller i undervisninga. Prinsippet om at ein skal prøve å løyse eit problem på lågast mulig nivå vert signalisert ut.

Opplæringslova legg vekt på aktiv medverknad frå elevar. Dette er spesielt viktig i spørsmål som vedkjem skulemiljøet. Fylkeskommunen har ansvaret for at lovfesta råd og utval vert oppretta, og at dei fungerer slik lova krev.

Dei ulike lovpålagde utvala er:

- Skuleutval (opplæringsloven §11-5)
- Skulemiljøutval (opplæringsloven § 11-5a)
- Elevråd (opplæringsloven § 11-6)

Skuleutval: Eit rådgjevande organ som i utgangspunktet er utan avgjerdsmynde, men kan bli delegert dette av fylkeskommunen. Utvalet uttalar seg om alle saker som vedkjem skulen.

Elevråd: Elevane sitt eige organ. Ved kvar vidaregåande skule skal det vere eit elevråd med minst eit medlem for kvar tjuande elev. Elevrådet jobbar for velferdsinteresser, arbeidstilhøve og læringsmiljøet for elevane.

Skulemiljøutval: Skal vere eit rådgjevande organ for skulen i arbeidet med skulemiljøet. Kan slåast saman med andre utval, men i skulemiljøutvalet skal alltid elevane har fleirtal. Utvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skulemiljøet.

Elev- og lærlingombodet har hatt spesielt fokus på Skulemiljøutvalet i møte med elevråda, og har fått kjennskap til at det ikkje har vore Skulemiljøutval ved alle dei vidaregåande skulane som vart besøkt hausten 2017.

Utfordringar framover når det gjeld elevrådsarbeid

Ein av føresetnadene for å drive eit godt elevråd er at elevrådsarbeidet vert støtta av leiinga på skulen. Elevråda har lenge hatt elevinspektør som kontaktperson inn mot leiinga, som skal hjelpe og følge opp arbeidet i elevrådet.

Etablering av vel fungerande elevråd må vere forankra i leiinga ved den enkelte skule, og kven som har ansvaret for dette arbeidet må vere tydeleg. Det er viktig å komme i gang med elevrådsarbeidet tidlig ved oppstart av nytt skuleår. Det er også viktig å gjere medlemmane i elevrådet trygge på kvarandre, slik at det er rom for utveksling av ulike meiningar, ulike forslag og ikkje minst ta demokratiske val. Det kunne sjå ut som elevråda som hadde gjennomført «bli-kjentur» i starten av skuleåret var tryggare på kvarandre, og var komme betre i gang med elevrådsarbeidet. Nokre skular vel nytt elevrådsstyre på våren, slik at det er klart til å starte elevrådsarbeidet tidleg på hausten. Dette såg ut til å fungere godt. Nye elevar kjem til frå tidleg haust. Det er positivt om ikkje alle er nye i elevrådet kvar haust. På skulane der elevrådet bestod av elevar som også hadde vore med tidlegare år, tok dei med seg viktig kunnskap og kontinuitet inn i arbeidet.

Generelt kan ombodet sjå at det er behov for betre informasjonsflyt i høve til elevrådsarbeid. Det er viktig med oppdatert informasjon på skulane sine nettsider om kven som sit i elevrådet, kontaktinformasjon til desse og ikkje minst informasjon om saker som elevrådet arbeider med. Referat frå møta og generell informasjon frå elevrådet bør vere lett tilgjengeleg for alle elevane ved skulen. Tilbakemeldingane frå tillitselev viser at det er ulikt frå skule til skule i høve til kor mykje tid elevane får til å arbeide med elevrådet. Enkelte skular har «klassens time» medan andre må bruke tid i ulike timar, gjerne timane til kontaktlærar. Tillitselev må få tid til å ta opp aktuelle saker med klassen som gjeld elevrådsarbeid og elevmedverknad jf. forskrift til opplæringslova § 1-4a. Elevane

sin medverknad når det gjeld eit god skulemiljø er svært viktig for å setje i gong tiltak som kan fungerer.

Elevdemokrati og medvirkning

	Alltid	Ofte	Noen ganger	Sjelden	Aldri
Er dere elever med på å lage regler for hvordan dere skal ha det i klassen/gruppa?	18,7%	31,2%	29,2%	14,2%	6,8%

Skulemiljøkonferansen

Elev- og lærlingombodet var deltakar og med i planlegginga av skulemiljøkonferansen. Konferansen er med på å forankre det viktige arbeidet til elevrådet og elevrådsstyret på dei ulike skulane.

Elev- og lærlingombodet anbefaler

Fylkeskommunen må sikre at lovpålagt skulemiljøutval (opplæringsloven § 11-5a) vert oppretta og gjennomført på alle offentlege vidaregåande skular. Elev- og lærlingombodet anbefaler at desse møta kjem i gong så tidleg som mogleg etter skulestart. Mangel på skulemiljøutval reduserer elevane sin rett til å medverke i sitt eige miljø.

SAMARBEID

For ombodet har det vore viktig å samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring, både interne samarbeidspartnarar som seksjonar i opplæringsavdelinga og vidaregåande skular, men også eksterne samarbeidspartnarar som lærebedrifter/opplæringskontor, Elevorganisasjonen og eksempelvis ulike fagorganisasjonar.

Samarbeid med mobbeombodet

Elev- og lærlingombodet har hatt eit tett samarbeid med Mobbeombodet gjennom heile året. Spesielt mykje tid er brukt på samarbeidet med «Elevrådsturne», men vi har også samarbeidd om høyringsuttale, informasjonsarbeid, enkelte førespurnader og med «Handlingsplan mot trakassering/mobbing av lærlingar og lære kandidatlar» saman med fagopplæringskontoret.

Samarbeid med Elevorganisasjonen

Elevorganisasjonen i Noreg, omtalt som EO, er ein partipolitisk uavhengig interesseorganisasjon med og for elevar. I tillegg til hovudstyre sentralt, har kvart fylke sin eigen avdeling med eit styre. Elev- og lærlingombodet og EO oppretta tidleg kontakt, og har hatt eit godt samarbeid i året som har gått. Samarbeidet i 2017 har bestått av møter mellom leiar/fylkesstyret og ombodet, deltaking på arrangement i regi av EO samt samarbeid om «Elevrådsturne». EO med ulike representantar frå fylkesstyret var med i gjennomføringa av Elevrådsturneen. EO sentralt har også deltatt og vore med som observatør på nokre av skulane vi besøkte gjennom elevrådsturneen. Ombodet ønskjer å halde fram med det gode samarbeidet.

Samarbeid med opplæringsavdelinga i Hordaland fylkeskommune

Opplæringsavdelinga består av fleire seksjonar med mange ulike ansvarsområde. I ombodet sine møter med dei ulike seksjonane er inntrykket at viljen er stor for å arbeide til det beste for elevane og lærlingane i Hordaland. Ombodet opplever å ha eit godt samarbeid med dei ulike seksjonane på opplæringsavdelinga, og opplever at ein også kan spele på kvarandre. Å dele kunnskap og informasjon, og i fellesskap finne gode løysingar i enkeltsaker har vore gjennomgåande.

I saker der ombodet har vorte kontakta og fått fullmakt til å gå inn i saken, har ombodet opplevd at dei ulike seksjonane i opplæringsavdelinga er imøtekommande, og interessert i å løyse utfordringane som elevane eller lærlingane har hamna i. Ombodet har også vorte invitert inn i fleire aktuelle samlingar i regi av opplæringsavdelinga. Både for å bidra med informasjon, men også som deltakar der tema er relevant for ombodet sitt arbeid: Eksempelvis samlingar for bransjar og opplæringskontor, og samlingar for rådgjevarar og elevinspektørar i vidaregåande skole.

Samarbeid med elev- og lærlingomboda i Norge -ELON

I 2017 var det 20 år sidan den første ordninga med elev- og lærlingombodet vart oppretta i Nordland fylkeskommune. I 2017 har alle fylkeskommunar vedtak om eit elev- og lærlingombod i sitt fylke. Det er godt nytt, og viser at elevar og lærlingar sine rettar blir tatt på alvor.

Elev- og lærlingomboda i Norge (ELON) har 2-3 samlingar i året. Samlingane vert arrangert i eit «vertsfylke». På samlingane har vi innlegg med relevante tema, gjerne gode døme frå fylkeskommunen vi besøker, erfaringsutveksling, arbeid med felles prosjekt og diskusjon om generelle ombodssaker. Det er no tilsett elev- og lærlingombod i alle fylke utanom Finnmark. Elev- og lærlingomboda har utanom dei faste møta hyppig kontakt gjennom e-post og Facebookgruppe. ELON har ikkje leiar, men har eit «Arbeidsutval» (AU) som består av tre personar. Desse blir valt for to år om gongen. Arbeidsoppgåvene til AU er å arbeide med felles høyringsuttalar, felles læremateriale som eksempelvis: «Elevrådshandboka», samt planlegging av samlingar og innhald/saker til samlingane. Planlegging av samlingane vert arrangert i samarbeid med «vertsfylket» og ombodet i fylket. Elev- og lærlingombodet i Hordaland vart hausten 2017 valt inn i ELON sitt AU.

Vidare arbeid

Rolla som brubyggjar mellom dei ulike instansane i vidaregåande opplæring er sentral i arbeidet til elev- og lærlingombodet. Det er fleire aktørar som ombodet har vorte introdusert for der ein ser at det i framtida kan vere relevant med eit tettare samarbeid. Dette gjeld alt frå Fylkesmannen, Arbeidstilsynet, LO, NHO, YS, KS til eksempelvis hovudverneombod, fagforeiningar og politikarar. Ombodet ynskjer spesielt å vere tilgjengeleg for politikarane i spørsmål dei måtte ha om elevar eller lærlingar sine rettar.

DIVERSE

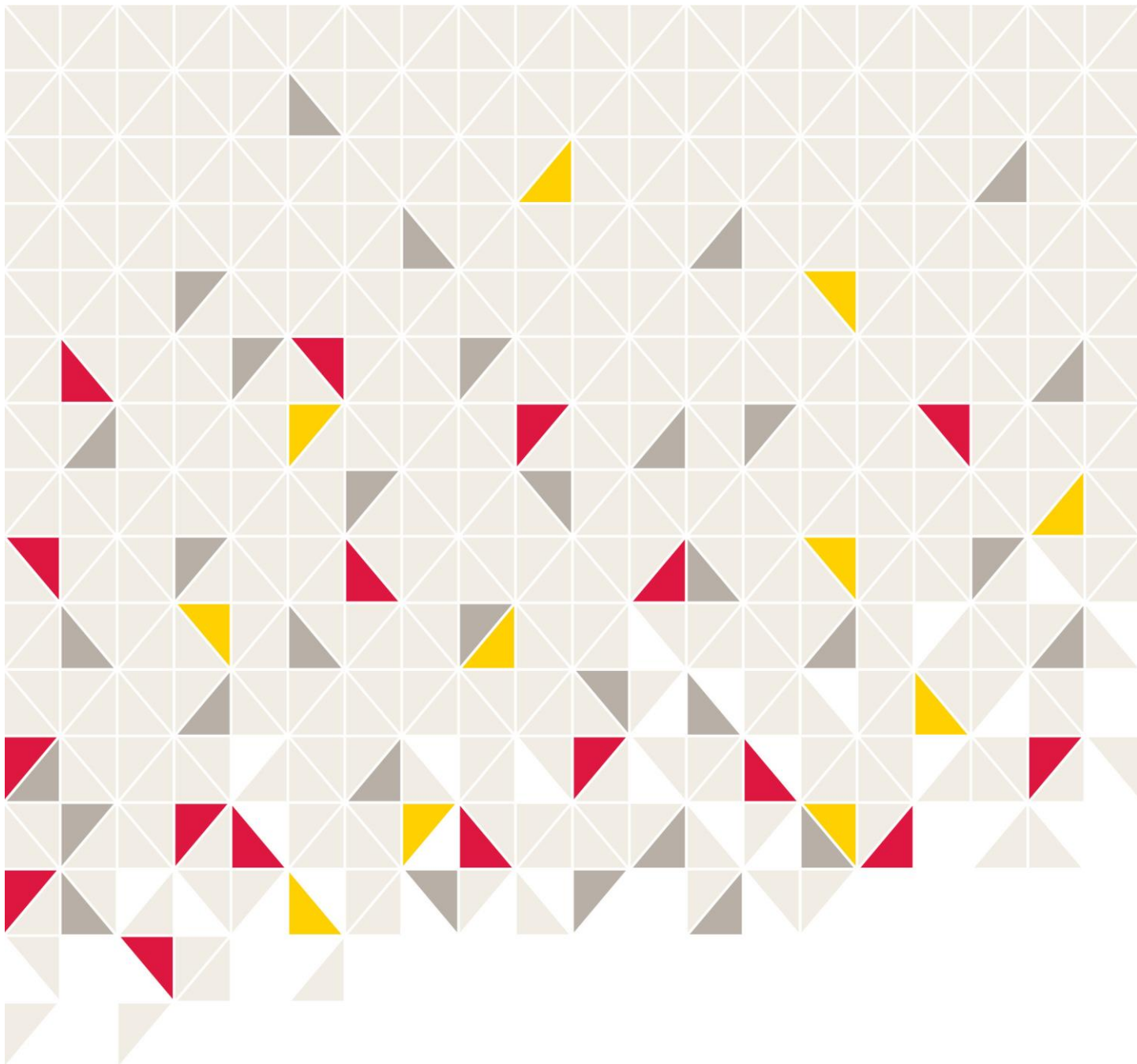
Høyringar

Ombodet har vore delaktig med ei høring knytt til eige fylke, denne vart utarbeidd i samarbeid med mobbeombodet. Utanom dette har ombodet også vore delaktig og signert på til saman 3 høyringar sendt i fellesskap med elev- og lærlingomboda i Norge (ELON):

- Ny generell del av læreplanen
- Fagbrev på jobb
- Endringer i bestemmelsene om fagprøve, svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve.

Ung.no

Ved tid og anledning bidrar ombodet med å svare elevar og lærlingar frå heile landet på spørsmål som omhandlar vidaregåande opplæring på nettstaden www.ung.no . I periodar har det vorte lite tid til dette. Svara er offentlege og lett å søke, opp og er difor til nyttig informasjon for alle som søker informasjon om vidaregåande opplæring.

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

Arkivnr: 2015/11453-126
Saksbehandlar: Adeline Berntsen Landro

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Styret for fagskolen i Hordaland	18/18	08.05.2018
Yrkesopplæringsnemnda	28/18	08.05.2018
Utval for opplæring og helse		15.05.2018
Fylkesutvalet		31.05.2018
Fylkestinget		12.06.2018

Dimensjonering av fagskolen på Laksevåg i 2023

Samandrag

I sak PS 21/2017 «Fagskolane i Hordaland - utfordringar og moglegheiter» vart styret ved Fagskolen i Hordaland mellom anna bede om følgjande:

- vurdere talet studieplassar vedrørende framtidig vekst av tal studentar
- klargjere om mogleg flytting av helsefagskolen til Laksevåg

I høve til vedtak om å klargjere mogleg flytting av helsefagskolen til Laksevåg er tidlegare Hordaland helsefagskole slått saman med Fagskolen i Hordaland, og tilboda er for tida lokalisert ved fagskolen sin hovudadministrasjon på Nordnes. Såleis er det naturleg at også helsefagskuletilbodet vert lokalisert på Laksevåg i 2023.

På bakgrunn av vedtaket over vil det i denne saka verte gjort greie for dagens situasjon ved Fagskolen i Hordaland i høve til studenttal og utdanningstilbod, kompetansebehov og planar, samt søkjartal for fagskolen i 2017. Til slutt vert det gjeve eit forslag til framtidig dimensjonering av fagskuletilbodet i 2023 på Laksevåg, og dette vil danne grunnlaget for programmeringa av det nye fagskulebygget. I saka vert det omtalt kva utdanningar som kan vere aktuelle i framtida, men dette er ikkje meint å vere bindande for styret eller fagskolen, fordi det kan vere andre kompetansebehov som me ikkje kjenner i dag som kan få høgare prioritet i framtida.

Basert på saksutgreiinga i høve til behov og framtidige vekstmoglegheiter ved Fagskolen i Hordaland i Bergen vert det føreslått eit framtidig studenttal på 1700 studentar fordelt på heiltids- og deltidsstudium.

Økonomi: Ein framtidig auke i studenttalet ved Fagskolen i Hordaland må sjåast i samanheng med regjeringa si satsing på fagskulesektoren gjennom Meld. St. 9 (2016-2017) Fagfolk for fremtiden.

Klima: Fagskolen i Hordaland vil ha fokus på miljøperspektivet i høve til einsskilde utdanningar innan elektro og havromsteknologi.

Folkehelse: Fagskolen i Hordaland vil kunne tilby fleire utdanningsmoglegheiter i framtida som er tilpassa helsesektoren i regionen.

Regional planstrategi: Framtidig dimensjonering av fagskolen kan sjåast i samanheng med strategi om betre samhandling mellom utdanningssektoren og regionalt arbeidsliv, samt målsettinga i Regional plan for kompetanse og arbeidskraft om å sikre vekst i fagskuletilbodet, og at arbeidslivet sitt kompetansebehov skal vere avgjerande for dimensjoneringa av fagskuletilbodet.

Forslag til innstilling

Følgjande framtidig dimensjonering av Fagskolen i Hordaland vert lagt til grunn for nytt fagskulebygg på Laksevåg i 2023:

Fagområde	2023				
	Studenttal	Tilbod	Klassar	Klasser deltid	Heiltid
Bygg	300	6	12	6	6
Petroleum og prosess	200	3	8	3	5
Maskin	175	3	7	3	4
Elektro	375	4	15	9	6
Maskinoffiser	125	1	5	3	2
Dekksoffiser	125	1	5	3	2
Helse	200	8	8	6	2
Havromsteknologi	100	3	4	2	2
Kortere utdanningar (30 stp)	100	4	4	4	0
Kurs og utdanningssenter			4	4	
Sum	1700	33	72	43	29

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 18.04.2018

Dimensjonering av framtidig fagskuletilbod er ikkje handsama politisk tidlegare. I samband med sak PS 72/2016 «Rullering av skulebruksplanen 2017 – 2030» er det berre framtidig dimensjonering av det vidaregåande skuletilbodet som er handsama.

07.03.2017 handsama fylkestinget to saker om satsingar i høve til Fagskolen i Hordaland.

I sak PS 21/2017 «Fagskolane i Hordaland - utfordringar og moglegheiter» vart styret ved Fagskolen i Hordaland mellom anna bede om følgjande:

- vurderer talet studieplassar vedrørande framtidig vekst av tal studentar
- klargjere om mogleg flytting av helsefagskolen til Laksevåg

I høve til vedtak om å klargjere mogleg flytting av helsefagskolen til Laksevåg er tidlegare Hordaland helsefagskole slått saman med Fagskolen i Hordaland, og tilboda er for tida lokalisert ved fagskolen sin hovudadministrasjon. Såleis vert også helsefagskuletilbodet lokalisert på Laksevåg i 2023.

I sak PS 22/2017 «Fagskolen i Hordaland og yrkesfagleg vidaregåande skule samlokalisert på Laksevåg» vart følgjande vedtak fatta:

1. Framtidig tilbod ved Laksevåg vidaregåande skole skal dimensjonierast med ei ramme på 400 elevplassar på dei yrkesfaglege utdanningsprogramma BA, EL og TIP.
2. Innanfor ramma på 400 elevplassar skal det vere rom for noverande programområde på EL og TIP både på Laksevåg vidaregåande skole og Bergen maritime vidaregåande skole. Fordelinga av elevplassar mellom BA, EL og TIP vert avgjort i programmeringsfasen for ny/ombygd skule.
3. Fylkestinget ber fylkesrådmannen setje i verk vedtaket frå 04.10.2016, og legg til grunn at ombygging og nybygg ved Laksevåg vert prioritert tidleg i investeringsplanen.
4. Fylkestinget ber fylkesrådmannen setje i verk tiltak som ivaretek det gode samarbeidet med næringslivet når det gjeld læreplassar slik at ein kan vidareføra desse etter ombygginga.

Protokollmerknad frå Frp

Grunnet posisjonens forsikringer om at det er tatt høyde for framtidig økning av studentantall, gir Frp sin tilslutning til posisjonens forslag.

I sak PS 22/2017 «Fagskolen i Hordaland og yrkesfagleg vidaregåande skule samlokalisert på Laksevåg» er dagens situasjon i høve til standard og areal lagt til grunn i utrekninga av arealbehovet på Laksevåg i 2023. For den nye vidaregåande skulen på Laksevåg er det bestemt at det skal vere 400 elevplassar, medan framtidig studenttal på Laksevåg ikkje er bestemt. I nemnde sak er følgjande omtalt i høve til framtidig studenttal:

Fagskolen som skuleslag er i vekst, og det er signalisert både frå sentrale styresmakter og næringslivsorganisasjonar at det er behov for enda fleire fagskulekandidatar no og i framtida. Det vil derfor vere viktig at eit bygg for den nye Fagskolen i Hordaland gjev rom for å auke kapasiteten på sikt. Dagens finansiering av fagskulane med rammeoverføring frå staten gjev ikkje rom for vekst i fagskuletilbodet, men dette vil gjerne endre seg når finansieringa vert lagt til staten som varsla i samband med den komande stortingsmeldinga om fagskulane.

I sak PS 22/2017 er det vidare vist til at dagens areal ved Bergen maritime vidaregåande skule og ved Fagskolen i Hordaland (Haugeveien, Margaretastredet og Nedre Nygård) er på 18 000 m². For fagskolen er dagens areal byrja å bli lite i høve til studenttalet, men lokala som fagskolen nyttar, er også lite arealeffektive fordi bygget på Nordnes er eit eldre bygg (gamle sjømannsskolen).

På bakgrunn av vedtaka over vil det i denne saka først verte gjort greie for dagens situasjon ved Fagskolen i Hordaland i høve til studenttal og utdanningstilbod. Vidare vert det vist til kompetansebehov og planar, samt søkjartal for fagskolen i 2017. Til slutt vert det gjeve eit forslag til framtidig dimensjonering av fagskuletilbodet i 2023 på Laksevåg, og dette vil danne grunnlaget for programmeringa av det nye

fagskulebygget. I saka vert det omtalt kva utdanningar som kan vere aktuelle i framtida, men dette er ikkje meint å vere bindande for styret eller fagskulen fordi det kan vere andre kompetansebehov som me ikkje kjenner i dag som kan få høgare prioritet i framtida. Det er styret for Fagskolen i Hordaland som er ansvarleg for det faglege tilbodet og kva tilbod som skal starta opp kvart år. Såleis er det også styret som har kompetanse til å gje fagskulen løyve til å søkje NOKUT om nye utdanningstilbod.

Avgrensing: Det vert ikkje lagt fram forslag til framtidig utdanningstilbod ved andre studiestader enn ved den framtidige hovudadministrasjonen på Laksevåg. Fagskulen på Laksevåg skal romme studiestadene som i dag ligg på Nordnes og på Nygård ved Bergen maritime videregående skole.

Dagens situasjon ved Fagskolen i Hordaland

Frå 1. januar 2018 vart som nemnt helsefagskulen slått saman med Fagskolen i Hordaland, og Hordaland fylkeskommune er såleis eigar av éin rein fagskule som ikkje har administrasjon eller leiing i kombinasjon med ein vidaregåande skule. I NOU 2014: 14 Fagskolen et attraktivt utdanningsvalg og Meld. St. 9 (2016-2017) Fagfolk for fremtiden vart det lagt vekt på å styrke fagskulane gjennom fusjonar for å skape meir robuste administrasjonar og faglege miljø. Vidare vart det også peika på behovet for ei tydeleg leiing ved fagskulane ved å skilje klart mellom leiing av vidaregåande skular og fagskular (spesielt ved kombinerte skular). Hordaland fylkeskommune si organisering av fagskulen er i tråd med dette.

Tabell 1. Studenttal ved Fagskolen i Hordaland pr 1. oktober 2017

Fagskolen i Hordaland	2017		
	Haust		
	Tal deltid	Tal studentar	Tal studentar (heiltidsekvivalent)
Austevoll	0	48	48
Hjeltnes	10	10	5
Nordnes	460	701	549,2
Nygård	0	176	176
Stord	0	25	25
Voss	45	62	47,15
Sum	515	1022	850,35

Tabell 1 syner oversikt over studenttalet hausten 2017 i høve til studentar på deltid, totalt tal på studentar og tal på heiltidsekvivalentar.

Tabell 1 over syner at det hausten 2017 var totalt 1022 studentar ved Fagskolen i Hordaland, og av desse var det 515 studentar på deltid. Vidare syner tabellen at det er 850,35 studentar ved fagskolen når talet er rekna i heiltid (heiltidsekvivalentar). Studentane fordelar seg på til saman 6 studiestader i Hordaland.

Tabell 2 under syner at Fagskolen i Hordaland til saman har 23 godkjende fagskuleutdanningar fordelt på 9 fagområde.

Tabell 2. Utdanningstilbod ved Fagskolen i Hordaland per 2018.

Fagområde	Utdanning	Godkjend utdanningsform
Bygg	Bygg Anlegg Klima, Energi og miljø (KEM) KEM med tak og fasade	Heiltid / Nettbasert med samlingar
Petroleum	Boring Havbunnsinstallasjonar	Heiltid
Prosess	Prosess	Heiltid / Nettbasert med samlingar
Maskin	Maskinteknikk Maskinteknikk med ISO CNC og robotteknologi	Heiltid / Nettbasert med samlingar
Elektro	Elkraft Automatisering	Heiltid / Nettbasert med samlingar
Maritim	Dekksoffiser Maskinoffiser	Heiltid
Helse	Psykisk helsearbeid og rusarbeid Rehabilitering Spesialreinhald og sterilforsyning Rus og avhengnadsproblematikk Psykisk helsearbeid Kreftomsorg	Deltid
Marine fag	Akvakultur	Heiltid / Nettbasert med samlingar
Grøne fag	Arborist	Deltid
Matfag	Lokal matkultur	Heiltid / Nettbasert med samlingar

Kompetansebehov og søkjartal

Det er stort behov for fagskuleutdanning både nasjonalt og regionalt i Hordaland, og interessa for fagskuleutdanning er aukande. NHO sitt kompetansebarometer¹ for 2017 syner at det blant NHO sine medlemsbedrifter er størst behov for personar med yrkesfagleg utdanning på vidaregåande nivå dei neste fem åra, og deretter fagskuleutdanning. Om lag 21 % av bedriftene svarte at dei hadde stort behov for fagskuleutdanna personell, og om lag 30 % svarte at dei har noko behov. Kompetansebarometeret syner vidare at det er størst behov innan *Naturvitenskaplege fag, handverksfag og tekniske fag* og deretter *Økonomiske og administrative fag, Samferdsels- og tryggleiksfag og andre servicefag*.

I Meld. St. 9 (2016-2017) Fagfolk for fremtiden² går det fram at meldinga skal legge til rette for kvalitetsutvikling i fagskuleutdanningane og vekst i søkinga til fagskuleutdanning. Vidare seier meldinga at regjeringa meiner at norsk arbeids- og samfunnsliv har behov for fleire fagskuleutdanna, og at veksten i utdanningssystemet framover bør kome i fagskuleutdanningane framfor i Universitets- og høgskulesektoren. Til slutt vert det i meldinga peika på at regjeringa har ambisjonar om at fagskulen skal styrkast som utdanningsalternativ, og at studentveksten i fagskulen må sjåast i samheng med studenttilstrøyminga til universitet og høgskular. I samband med dette vart følgjande tiltak vedteke:

- Regjeringa vil leggje til rette for at fleire skal kunne ta fagskuleutdanning.

I Regional plan for kompetanse og arbeidskraft som vart vedteke i fylkestinget 03.10.2017 er det sett klåre mål for fagskulesektoren i Hordaland. Måla er som følgjer:

Hovudmål

Arbeidslivet sitt behov for spesialiserte fagutdanningar skal vere avgjerande for dimensjoneringa av utdanningstilboda på fagskulenivå

Delmål

- Auka fleksibilitet og evne til å snu seg etter skiftande kompetansebehov i regionen gjennom å opprette og leggje ned utdanningstilbod
- At fagskulane framstår som eit tydeleg skuleslag på tertiært nivå med klårt skilje frå vidaregåande utdanning
- Gode økonomiske føresetnader som sikrar moglegheiter for vekst i fagskuleutdanninga

Måla legg som vist mellom anna vekt på at arbeidslivet sitt behov skal vere avgjerande for dimensjoneringa av utdanningstilboda i fagskulen, og at fylkeskommunen må arbeide for økonomiske føresetnader som sikrar moglegheiter for vekst i fagskuleutdanninga. Dette vil også vere avhengig av at staten bidreg til auka finansiering i åra framover slik som er vedteke i stortingsmeldinga om fagskulesektoren.

Søkjartal ved Fagskolen i Hordaland

Søkjartala til Fagskolen i Hordaland har totalt sett auka kvart år dei siste åra. Tabell 3 under syner søkjartala og plasstalet ved Fagskolen i Hordaland våren 2017. Søkjartala er kvalifiserte primærsøklarar ; det vil seie at det er søklarar som er kvalifisert for inntak og som har den aktuelle utdanninga ved Fagskolen i Hordaland som fyrsteønskje. Dersom ein hadde rekna med ukvalifiserte søklarar og søklarar som har ei utdanning i Hordaland som andre eller tredje val, ville tala ha vore mykje høgare.

¹ <https://www.nho.no/siteassets/nhos-filer-og-bilder/filer-og-dokumenter/kompetanse-og-utdanning/kompetansebarometer/nhos-kompetansebarometer-2017.pdf>

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/f34b56ba52454667a46049aa550b42bc/no/pdfs/stm201620170009000dddpdfs.pdf>

Tabell 3. Kvalifiserte primærstøkkjarar våren 2017.

Utdanning	Kvalifiserte primærstøkkjarar	Plassar
Anlegg (Deltid)	32	30
Automatisering (Heiltid)	47	30
Automatisering (Deltid)	34	30
Bygg (Heiltid)	48	35
Bygg (Deltid)	54	40
Elkraft (Heiltid)	89	60
Elkraft (Deltid)	101	30
KEM (Deltid)	40	35
Maskinteknikk (Heiltid)	76	30
Maskinteknikk (Deltid)	34	32
Prosess (Deltid)	45	35
Maskinoffiser (Heiltid)	45	30
Dekksuffiser (Heiltid)	95	60
Boring (Heiltid)	26	30
Havbunnsinstallasjonar (Heiltid)	9	15
Totalt	775	522

Tabell 3 syner at det var totalt 775 kvalifiserte primærstøkkjarar på totalt 522 studieplassar ved Fagskolen i Hordaland våren 2017. Basert på dette var det totalt 253 støkkjarar som ikkje fekk tilbod om studieplass. Desse støkkjarane kan ha fått plass ved ein annan fagskule i landet, men dette har me ikkje oversikt over.

Dimensjonering av Fagskolen i Hordaland på Laksevåg i 2023

Med bakgrunn i skulen sin dialog med og kjennskap til regionalt næringsliv; støkkjartalsutvikling og forventningar i kompetansebehovet i framtida, er det gjort ei berekning med utgangspunkt i planar for nye utdanningar og ein forventa auke i dagens tilbod. I fortsettinga vil dei einskilde fagområda ved fagskulen verte omtalt i høve til forventa situasjon i 2023, og til slutt vert det vist eit forslag til dimensjonering i 2023,.

Bygg

I dag er det 3 tilbod og 8 klassar innan fagområdet bygg. To av desse klassane er dag-klassar (heiltid), medan det er 6 nett-klassar (deltid). Utover dei 3 tilboda som fagskulen har i dag, er det søkt om eit nytt studium innan Klassisk bygningshandverk og restaurering. Fagskulen vil også på sikt utvikle eit tilbod innan bygg som rettar seg mot digitalisering av byggeprosessane (byggningsinformasjonsmodellering, BIM). Jamfør Regional plan for kompetanse og arbeidskraft er digitalisering og industri 4.0 ein sentral drivar for endring i samfunnet og arbeidsmarknaden, og Norge og Hordaland må rigge seg for å nytte dei moglegheitene dette gjev. I dette kan fagskulen vere ein sentral bidragsytar i høve til kompetanseheving innan digitalisering.

Fagskulen opplever også at anleggstilbodet som er på Voss i dag, har god søking og på sikt også kan verte gjeve i Bergen, slik at tilbodet vert tilbydd ved to studiestader. På bakgrunn av dette er det forventa at det i 2023 kan vere totalt 6 tilbod innan bygg med til saman 12 klassar og 300 studentar årleg. I tillegg skal det innan bygg støkkjast om akkreditering for fagområde i 2018, og dette vil gje fagskulen moglegheit for sjølv å utvikle nye tilbod og studiestader utan å søkje NOKUT om akkreditering.

Petroleum og prosess

Dei siste åra har det vore ein dramatisk nedgang i støkkjartal ved petroleumstilbodet (både ved fagskulen og ved den vidaregåande skulen), medan støkkjartala til prosess har auka. I 2018 har støkkjartala til petroleum

teke seg opp, og skulen ser for seg at det innan boring vil vere same kompetansebehov som før oljekrisa om nokre år. Årsaka til dette er at næringslivet stiller krav til denne kompetansen for å arbeide som borar og boresjef. IRIS³ har på vegner av Norsk olje og gass gjort ei berekning av tilsettingsbehovet fram til 2020, og dersom oljeprisen fortset å stige, eller ligg på eit lønsamt nivå, vil sektoren trenge 22 000 nye tilsette i denne tidsperioden.

Innan havbunn ser ein ikkje for seg at kompetansebehovet vil auke til same storleik som før, men det er her moglegheiter for å gjere endringar i denne utdanninga som følgjer den teknologiske utviklinga i næringa for å nå ut breiare.

Vidare ser skulen for seg at det kan vere aktuelt å tilby prosessutdanninga som eit heiltidstilbod annakvart år og eit nett-tilbod annakvart år. I dag er det berre tilbod på deltid ved prosessutdanninga. Dersom ein startar opp dag-tilbod annakvart år, vert det éin klasse meir enn i dag. På bakgrunn av dette vil det kunne vere 200 studentar fordelt på 3 tilbod og 8 klassar i 2023 innan petroleum og prosess.

Maskin

Innan maskin er det i dag 2 utdanningar med totalt 5 klassar. Hausten 2018 vil det starta opp eit nytt tilbod innan CNC og robotteknologi, og dette er lagt til i framskrivinga for 2023. Det er gode søkjartal innan maskin, og ein ser for seg at dette vil halde seg framover. På bakgrunn av dette er det forventa eit studenttal på om lag 175 fordelt på 3 tilbod og 7 klassar.

Elektro

Elektro er det største fagområdet fagskulen har i høve til studenttal og tal på klassar. Likevel er det berre to utdanningar innan elektro ved fagskulen i dag. Det er planlagt å søkje om fagområdeakkreditering innan elektro i 2018, og dersom NOKUT godkjenner dette, vil fagskulen kunne utvikle nye utdanningar innan elektro utan å søkje NOKUT. Dette vil gjere prosessen med å etablere nye utdanningar raskare. Det er planar om å utvikle tilbod innan alternativ energi, og med ei fagområdeakkreditering ser ein for seg at det også kan utviklast fleire utdanningar. Det er derfor føreslått at det vil vere 4 utdanningar innan elektro i 2023 med totalt 375 studentar og 15 klassar.

Maskinoffiser

Innan maskinoffiser er det ønskjeleg å utvikle eit nett-tilbod slik som ved andre utdanningar ved fagskulen. Tilbodet vil vere turnusbasert for å kunne tilpassast arbeid på båt eller skip. For å kunne utvikle nett-studium innan maritime fag må ein søkje Sjøfartsdirektoratet (S.dir) før ein søkjer NOKUT om godkjenning, og prosessen vil derfor ta noko tid. Ved maskinoffiser er det også ønskjeleg å utvikle eit nettbasert tilbod slik som ved dekksoffiser. Fagskulen ønskjer allereie no å søkje S.dir om nett-studium for å kunne søkje NOKUT om godkjenning. Basert på dette ser ein for seg at det i 2023 vil vere 125 studentar fordelt på 5 klassar.

Dekkssoffiser

Innan dekksoffiser er det også ønskjeleg å utvikle eit nett-tilbod for å tilby utdanning til personar som ønskjer å kombinere arbeid og studium, og med bakgrunn i dette ser ein for seg at det i 2023 vil vere 125 studentar fordelt på 5 klassar.

Helse

Innan helsefag er det i dag 6 fagskuleutdanningar. Interesse for helsefagskuletilboda blant studentar og kommunar er aukande, og etter samanslåinga av Hordaland helsefagskole og Fagskolen i Hordaland er det også gode moglegheiter for teknologiske helsefagskuleutdanningar. På bakgrunn av dette ser ein for seg at

³ International Research Institute of Stavanger (IRIS) <http://www.iris.no/publications/414551636/2016-029>

det i 2023 vil vere 8 helsefagskuletilbod med totalt 200 studentar fordelt på 8 klassar. Pr d.d. er alle tilboda innan helsefag deltidsutdanningar på 60 fagskulepoeng, men det er på sikt ønskjeleg å utvikle to-årige tilbod (120 fagskulepoeng) på heiltid.

Havromsteknologi (marine fag)

Innan havrom er det i dag eit tilbod innan Akvakultur, men dette har ikkje vore aktivt på fleire år på grunn av for låge søkjartal. Fagskulen skal i gang med eit forprosjekt for å vurdere kva tilbod som kan vere aktuelt å utvikle innan havromsteknologi, til dømes oppdrett, havbruk og utvinning av næring/mineraler. Hordaland har eit stort næringsliv innan oppdrett og havbruk, og det vert derfor føreslått at ein i framtida vil ha 3 utdanningar innan dette fagområdet med totalt 100 studentar og 4 klassar.

Kortare utdanningar

Utdanningane ved fagskulen i dag er enten 60 eller 120 fagskulepoeng i omfang, men det er også mogleg å utvikle tilbod som er 30 fagskulepoeng i omfang. Det kan vere interessant for næringslivet å kunne velje mellom kortare utdanningar som seinare kan kombinerast med lengre utdanningar. Til dømes kan ein tilby nokre emne frå ei anna utdanning slik at ein kan få kompetanseheving på kortare tid. Fagskulen kan såleis tilpasse kortare utdanningar etter arbeidslivet sitt behov, og spesielt innan bygg og elkraft når skulen har fått akkreditering for desse fagområda. Dersom skulen utviklar fleire kortare utdanningar kan desse alternerast frå år til år, og ein ser for seg at skulen kan ha 100 studentar i året fordelt på 4 klassar. Tilboda vil vere deltidsutdanningar.

Kurs og utdanningssenter

Ved sida av forslag til dimensjonering av fagskuletilboda vert det føreslått 4 klassar, eller rom, til kurs og opplæringscenter. Fagskulen har stort potensiale for kursverksemd i høve til den kompetansen og det utstyret fagskulen har. Til dømes vil det vere aktuelt å tilby ulike STCW-kurs, offshore-kurs, industrikurs, sertifiseringskurs innan elektro og leiarkurs. Dette er kurs som kan kome arbeidslivet til gode, samtidig som at det er eit viktig bidrag til fagmiljøet ved fagskulen.

Forslag til dimensjonering i 2023

Basert på omtalen av fagområda over vert følgjande framtidig dimensjonering ved Laksevåg i 2023 føreslått:

Tabell 4. Dagens tal på studentar og tilbod, samt forventa tal på studentar og tilbod i 2023.

Fagområde	2017				2023				
	Studenttal	Heiltidsek.	Tilbod	Klassar	Studenttal	Tilbod	Klassar	Klasser deltid	Heiltid
Bygg	221	165,56	3	8	300	6	12	6	6
Petroleum og prosess	125	105,53	3	6	200	3	8	3	5
Maskin	129	105,57	2	5	175	3	7	3	4
Elektro	292	238,54	2	11	375	4	15	9	6
Maskinoffiser	58	58	1	2	125	1	5	3	2
Dekksoffiser	52	52	1	2	125	1	5	3	2
Helse	69	34,5	7	4	200	8	8	6	2
Havromsteknologi	0	0	1	0	100	3	4	2	2
Kortere utdanningar (30 stp)	0	0	0	0	100	4	4	4	0
Kurs og utdanningssenter							4	4	
Sum	946	759,7	20	38	1700	33	72	43	29

Tabell 4 over syner ei oversikt over dei fagområda som skulen har i dag og kva fagområde ein ser for seg at skulen kan ha i 2023. I kolonnen «Studenttal» ser ein talet på studentar, medan kolonnen med heiltidsekivalentar syner talet på studentar rekna i 100 % studiebelastning. Kolonnen med «Tilbod» syner talet utdanningar innan det aktuelle fagområdet som studenttalet fordelar seg på, og kolonnen «Klassar» syner kor mange klassar med studentar det er totalt innan det einkilde fagområde. I tillegg er det i framskrivinga til 2023 vist ein kolonne for kor mange av klassane som er tenkt som deltidsklassar og kor

mange klassar som kan vere heiltid (dei grå kolonnane). Talet på klassar som er heiltid og deltid er avgjerande for kor mange klasserom som må byggjast.

Studenttalet er berekna ut frå at fagskulen i snitt vil ha 25 studentar i kvar klasse. Det er ønskeleg å ha om lag 30 studentar i éin klasse, og ein kan gjerne ha 40 studentar i éin nett-klasse, men fordi det er varierende søkjartal til dei ulike utdanningane, og på grunn av fråfall mellom studieåra, er det i dag om lag 25 studentar i snitt i kvar klasse (jf. studenttala hausten 2017).

I framskrivinga er det ikkje rekna ut heiltidsekvivalentar i tabellen fordi det er ulik studiebelastning ved deltidstilboda. Dei fleste deltidstilboda innan tekniske fag har ein studiebelastning på 67 %, medan alle tilboda innan helsefag har ei studiebelastning på 50 %. Dette kan også endre seg i framtida, og det vert derfor enklare å vise det totale forventa studenttalet og kor mange klassar ein ser for seg på heiltid og deltid. Likevel kan ein - basert på forholdstalet mellom studenttalet og heiltidsekvivalentar i 2017 – rekne med at det vil vere om lag 20 % færre heiltidsekvivalentar enn det er studentar. Basert på studenttalet i 2023 på 1700, vil ein 20 % reduksjon utgjere om lag 1350 heiltidsekvivalentar.

Som tabell 4 syner, er det per i dag om lag 950 studentar ved studiestadene Nygård og Nordnes. Dette utgjør om lag 750 heiltidsekvivalentar. Til saman er det 20 aktive utdanningar ved studiestadene og totalt 38 klassar. Av dei 38 klassane er det 22 deltidsklassar, men dette er ikkje vist i tabellen. I 2023 ser ein som nemnt for seg at det kan vere 1700 studentar, eller 1350 heiltidsekvivalentar, ved Fagskolen i Hordaland på Laksevåg fordelt på 33 tilbod og 72 klassar. Av dei 72 klassane er det forventa at 43 klassar vil vere deltid, medan 29 klassar vil vere heiltid, såleis vil ikkje alle dei 72 klassane eller dei 1700 studentane vere på skulen heile tida til same tid. Med auken i studenttal som er føreslått, vert det samla studenttalet om lag 80 % høgare enn i dag.

Summert er det nesten ei dobling av dagens studenttal i Bergen som er føreslått på Laksevåg i 2023. Som nemnt tidlegare er det dagens areal ved Fagskolen i Hordaland og Bergen maritime vidaregåande skule som danner grunnlaget for arealberekninga ved Laksevåg i 2023. Dagens areal er som nemnt ikkje arealeffektivt, og ein ser for seg at det same arealet i eit nybygg vil romme fleire studentar. Ein må likevel vurdera arealbehovet på nytt ved Laksevåg dersom den tilrådde auken i studenttal vert bestemt.

Arkivnr: 2016/33942-5
Saksbehandlar: Marit Virkesdal

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	29/18	08.05.2018
Utval for opplæring og helse		15.05.2018
Fylkesutvalet		31.05.2018
Fylkestinget		12.06.2018

Evaluering av ny budsjettmodell og berekraftig finansiering av dei vidaregåande skulane

Samandrag

I fylkestinget 09.12.2015 vart fylkesrådmannen beden om å fremje ei sak der ulike budsjettmodellar for skulane skulle drøftast. Saka skulle fremje forslag som viste ein meir tenleg finansieringsmodell som ikkje bygde på stykkprisindeksfinansiering, men som hadde til føremål å sikre fornuftig og berekraftig finansiering av skulane.

Ny budsjettmodell vart vedteken i Fylkestinget 13.06.17. I vedtaket stod det at modellen skulle evaluerast våren 2018. I denne saka vert det fremja forslag til endringar av vedtekne hovudprinsipp. Dette gjeld moglegheita for unntaksvis å budsjettere med halve klassar, budsjettering av driftsbudsjett og dessutan budsjettering av tilrettelagt opplæring i eigne grupper.

Økonomi: Evaluering av prinsipp for budsjett-tildeling til dei vidaregåande skulane.

Klima: Ingen kjend effekt

Folkehelse: Ingen kjend effekt

Regional planstrategi: Ingen kjend samanheng

Forslag til innstilling

Den vedtekne budsjettmodellen vert vidareført med følgjande endringar med verknad frå hausten 2018:

1. Det kan unntaksvis bli oppretta halve klassar som vert budsjettert til redusert sats etter særskilde avtalar.
2. Driftsbudsjettet vert tildelt med ein sats pr. klasse basert på 85% oppfylling og ein sats pr. elev for elevar utover 85% (opp til 100%).
3. Tilrettelagt opplæring i eigne grupper får tildeling basert på ein sats pr. gruppe, men med korrigeringar ut frå gruppestørleik.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 23.04.2018

I fylkestinget 09.12.2015 vart fylkesrådmannen beden om å fremje ei sak der ulike budsjettmodellar for skulane skulle drøftast. Saka skulle fremje forslag som viser ein meir tenleg finansieringsmodell som ikkje byggjer på stykkprisfinansiering, men som har til føremål å sikre fornuftig og berekraftig finansiering av skulane.

Fylkesrådmannen utarbeidde ei sak (PS 59/2017) der ulike hovudprinsipp for ein framtidig modell vart drøfta. Saka vart politisk behandla våren 2017. Fylkestinget vedtok 13.06.2017 at det var ein kombinasjon av modellen som hovudsakleg var basert på klassar pluss særskilde tilskot (modell 3) og modellen som hovudsakleg var basert på ein kombinasjon av elevtal og klassar pluss særskilde tilskot (modell 5) som skulle vere hovudmodell for budsjett-tildeling til dei vidaregåande skulane. Det blei vedteke at skulebruksplanen skal gje den overordna retninga for utvikling av tilbodsstrukturen for det vidaregåande skuletilbodet i Hordaland fram mot 2030, og at det som hovudregel vert sett krav til at det ikkje blir starta opp tilbod med lågare oppfylingsgrad enn 85% i høve til full klasse.

Modellen skal hovudsakleg baserast på klassar, men ta høgde for at det er kostnader for kvar enkelt elev utover 85% oppfylingsgrad som må dekkjast. Det skal vere rekningsvarande å fylla opp klassane, men det skal ikkje gjevast godtgjering for å fylla opp klassar ut over 100% oppfylingsgrad. Rektorane skal framleis kunne omdisponere midlar innanfor budsjetttramma til skulen.

Det vart vedteke at modellen skulle bli evaluert og justert i løpet av 2018.

Utvikling av konkret modell

Etter at hovudprinsippa vart vedtekne i fylkestinget i juni 2017, har det vore jobba med å spesifisere og detaljere ein konkret modell. Dei vidaregåande skulane sine budsjett for 2018 er for våren tildelt etter gammal budsjettmodell, medan budsjettet for hausten er tildelt etter den nye budsjettmodellen, men med ei overgangsordning der differansen mellom gammal og ny modell berre vart innført med 50% for hausten.

Ei av årsakene til at fylkesrådmannen innstilte på at modellen skulle evaluerast og justerast allereie i 2018, var at det på grunn av kompleksiteten i modellen var sannsynleg at det ville dukke opp problemstillingar undervegs i prosessen frå hovudprinsippa var vedtekne til ein konkret modell var utvikla og når ein såg det endelege resultatet av den nye modellen.

Alle skulane og dei tillitsvalde har fått presentert og tilsendt den nye budsjettmodellen. Frist for å kome med endringsforslag vart sett til 15. februar 2018. Innan denne dato vart det meldt inn i overkant av 20 ulike konkrete forslag som det var mogleg å rekne konsekvensane av. Kvar endringsforslag vart rekna på kvar for seg, og alle fekk ut ei samleoversikt over dei ulike endringsforslaga og kva konsekvensar dei ulike endringane ville ha for den einskilde skule. Innan 10. april skulle skulane og dei tillitsvalde melde tilbake kva endringar dei ynskte skulle takast inn i modellen. Endringsforslaga og innspela har vore diskutert i prosjektgruppa, som består av representantar for rektorane, tillitsvalde og administrasjonen.

Prinsipp og tildelingskriterium

Under arbeidet med å vurdere aktuelle hovudprinsipp og utvikle ein konkret budsjettmodell, har det vore lagt vekt på at modellen skal vere føreseieleg, rettferdig, fleksibel i form av å handtere endringar og at den skal bidra til effektiv drift og sikre at kapasiteten vert best mogleg utnytta. Det er viktig å presisere at dette er ein budsjettfordelingsmodell, og ikkje ei føring på korleis ressursane skal nyttast på den enkelte skule. Rektor skal omdisponere midlar innanfor eiga totalramme ut frå kva som er mest tenleg ved den enkelte skule.

Det har vore ei avveging kor detaljert modellen skal vere, samt kva modellen skal omfatte og ikkje. Modellen har blitt forholdsvis detaljert, men det vert presisert at totalramma for opplæring er den same uansett, så om ein vil leggje inn meir ressursar ein stad, må ein fjerne ressursar ein annan plass. Når det gjeld kva som skal inn i modellen og ikkje, er det lagt opp til at særskilde tiltak som berre gjeld ein eller nokre få skular, kan bli gitt som særskilde tilskot etter konkrete vurderingar.

Dei viktigaste tildelingskriteria i den nye modellen var følgjande før evalueringa tok til:

- Faste byggkostnader (energi, vakthald, festeavgift og kommunale avgifter) vert tildelt basert på rekneskapa to år tilbake (vert prisjustert).
- Driftsutgiftene (andre utgifter enn løn og faste byggkostnader) vert tildelt basert på ein sats pr klasse med 85% oppfylling. Det vert skilt mellom ulike utdanningsprogram. Driftsutgifter for elevar utover 85% oppfylling vert tildelt pr elev.
- Midlar til undervisningspersonale vert tildelt basert på sentralt vedtekne årsrammer og fag- og timefordeling, gjennomsnittsløn og tal klassar. Det er lagt inn ulike korrigeringsfaktorar blant anna knytt til programfag. Avdelingsleiarressurs vert tildelt basert på tal årsverk undervisningspersonale.
- Midlar til mellom anna rektorløn og tidsressurs i tråd med sentrale retningslinjer vert tildelt basert på vedtak og tilsett-data på budsjetteringstidspunktet.
- Anna bemanning enn rektor, avdelingsleiarar og undervisningspersonale (til dømes assisterande rektor, rådgjevarar, assistentar, merkantilt personale osv) vert tildelt basert på kriteria tal utdanningsprogram, tal elevar, tal lokasjonar og tal klassar ved den enkelte skule. Dei ulike kriteria er ulikt vekta.
- Midlar til tilrettelegging i ordinære klassar vert tildelt basert på gjennomsnittleg inntakspoeng pr skule.
- Det vert gitt ein sats pr. elev for elevar utover 85% oppfylling (dvs for elev 27-30 på studieførebuande utdanningsprogram og elev 14 og 15 på yrkesfaglege utdanningsprogram).

Endringsforslag

Det har i samband med evalueringsprosessen kome i overkant av 20 ulike endringsforslag som det har vore mogleg å rekne på, i tillegg til feilrettingar og forslag som ein har kome fram til i løpet av prosessen med å spesifisere og detaljere modellen. Dei fleste forslaga er i tråd med prinsippa vedtekne av fylkestinget. Unntaka er eit forslag om å fjerne satsen pr. elev utover 85% oppfylling, og eit forslag om at det skal vere mogleg å budsjettere med halve klassar.

I tillegg er det nokre konkretiseringar som ikkje bryt med hovudprinsippa i vedtaket, men som ikkje er heilt i tråd med utgreiinga av aktuelle modellar. Dette gjeld mellom anna tildeling av driftsbudsjett og budsjettering av tilrettelagt opplæring.

Insentiv for kapasitetsutnytting

I vedtaket frå fylkestinget står det at det skal vere rekningsssvarande å fylle opp klassane. I modellen er det derfor lagt inn ein sats pr. elev for elevar utover 85% kapasitetsutnytting. Det har i evalueringsprosessen kome forslag om å fjerne dette insentivet. Eit argument for å ha eit slikt insentiv er at det vil motivere til kapasitetsutnytting og dermed bidra til betre økonomisk drift for fylkeskommunen totalt sett. Ein rein klassebasert modell manglar insentiv for skulane til å drive effektivt i form av kapasitetsutnytting då det ikkje vil gje økonomisk gevinst for ein skule å ta inn elevar etter siste inntakssomgang og melde frå om ledige plassar etter skulestart.

Det har kome innspel om at i og med at inntaket i stor grad er sentralt styrt, er det ikkje naudsynt med insentiv for å fylle opp klassane, og at det er meir tenleg at desse ressursane vert fordelt til alle skular for å gje betre økonomiske rammer for alle. Det kan vere ei aktuell problemstilling at skulane vil vegre seg mot å ta imot elevar etter at det sentrale inntaket er ferdig viss dei ikkje vert kompensert for desse økonomisk utover ein sats for driftsutgifter. Etter at det sentrale inntaket er ferdig, tek elevar som ynskjer skuleplass direkte kontakt med skulane dei ynskjer å gå på. Det er uheldig viss manglande insentiv gjer at ledige plassar vert ståande tomme samstundes som det er elevar som ynskjer desse plassane. Samtidig er det såpass få elevar dette gjeld, då dei store elevmassane vert fordelt mellom skulane i det sentrale inntaket, at det er avgrensa kor store konsekvensane vil bli. Det vil likevel vere viktig å følgje med på den gjennomsnittlege oppfyllinga, slik at tal elevar pr. klasse ikkje går ned om insentivet eventuelt vert fjerna. Det kan òg vere aktuelt at heile inntaksprosessen vert sentralt styrt og at ingen skular kan styre inntak av elevar sjølve.

I vedteken økonomiplan er det foreslått ytterlegare budsjettkutt i opplæringssektoren. Dette betyr at det vil bli mindre midlar å fordele til skulane i åra framover enn kva som er tilfellet i 2018 viss det ikkje vert gjort strukturelle endringar i skulestrukturen som vil gje innsparringar. Dette kan vere eit argument for å fjerne dette insentivet allereie no, sidan ein uansett ser for seg å måtte sette i verk innsparringstiltak framover, og at dette truleg vil kome opp som eit mogleg kutt i den diskusjonen.

I vedtaket knytt til ny budsjettmodell står det at det skal vere rekningsssvarande å fylle opp klassane opp til 100%. Om ein ynskjer å stå fast ved dette prinsippet, lyt ein framleis ha ei viss godtgjering knytt til kapasitetsutnytting. Ein kan redusere satsen, men med avgrensa økonomiske rammer er denne satsen allereie låg, og om ein reduserer den ytterlegare, vil ein vere nede på så låge beløp at ein knapt kan kalle det rekningsssvarande.

Det har kome innspel om at insentivet for kapasitetsutnytting kan bli opplevd som ei straff for dei som ikkje klarer å fylle opp klassane 100%. Men alle klassar som er vedtekne sett i gang, er sikra grunnfinansiering, og denne skal vere tilstrekkeleg til å drifte klassane forsvarleg. Insentivet er dermed meint som ei toppfinansiering. Om ei slik ekstra finansiering kan bidra til at oppretta klassar vert fylt opp, og at ein dermed kan klare seg med færre klassar totalt, vil dette kunne vere god økonomi for fylkeskommunen totalt. Sidan det ikkje er rom for å auke totalramma, vil det at ein lyt opprette fleire klassar enn strengt tatt naudsynt, gjere at ein må redusere grunnfinansieringa av alle klassar. Med utsikter til ytterlegare budsjettkutt dei komande åra vil det vere viktig å leggje til rette for å utnytte ressursane best mogleg.

Halve klassar

Eitt av argumenta for å ha ein budsjettmodell som i stor grad baserer seg på ei tildeling pr. klasse, er at alle klassar skal vere sikra tilstrekkeleg finansiering uavhengig av oppfylling. I vedtaket står det at det som hovudregel vert sett krav til at det ikkje blir starta opp tilbod med lågare oppfyllingsgrad enn 85% i høve til full klasse, men viss det likevel vert bestemt at klassar med lågare oppfylling skal setjast i gang, vil modellen i utgangspunktet gje den same finansieringa om ein ikkje innfrir dette kapasitetskravet. Desse klassane vil vere dyre å drifte om ein ser på kostnader pr. elev, og det har kome innspel om at det bør vere mogleg å opprette halve klassar som vert budsjettert til redusert sats. Dette kan vere tenleg for skular som slit med å fylle opp klassane og som fryktar at tilbod kan bli lagt ned på grunn av høge kostnader pr. elev. Om desse skulane får opprette halve klassar til redusert sats, vil dei kunne ha eit breiare tilbod til elevane. Ei slik ordning fordrar at skulen har fleire halve klassar som det er mogleg å slå saman i enkelte fag. Desse klassane bør eventuelt vere særskilt definert slik at ein held fast ved at hovudregelen er minimum 85% oppfylling, og at desse klassane med lågare oppfylling berre vert oppretta unntaksvis.

Driftsbudsjett

Når det gjeld driftsbudsjettet, er det to endringsforslag av prinsipiell karakter som ein lyt vurdere i evalueringa. Dette gjeld prinsipp for tildeling, samt om det er tenleg å skilje ut gratis læremiddel som ein eigen post i budsjettet.

I saka knytt til ny budsjettmodell vart det foreslått at driftsbudsjettet (materialkostnader og liknande) skulle bli tildelt med ein sats pr. elev. Undervegs i arbeidet med å spesifisere og detaljere modellen har prosjektgruppa funne det mest tenleg å operere med ein sats pr. klasse med opptil 85% oppfylling, og så ein sats pr. elev berre for dei utover 85% (til og med 100%). Klasesatsen er rekna ut frå ein sats pr. elev som er ganga opp til ein klasesats, så forskjellen frå saka er ikkje så stor, men konsekvensen er at klassar med lågare kapasitetsutnytting enn 85% alle vil få tildelt driftsbudsjett tilsvarande 85% oppfylling. Modellen blir på denne måten meir reindyrka i forhold til å tenkje klasse heller enn stykkprisfinansiering.

Klasesatsen knytt til driftsutgifter er rekna ut på grunnlag av rekneskapan to år tilbake i tid for aktuelt utdanningsprogram i fylkeskommunen totalt. Midlar nytta til ulike læremiddel er med i dette grunnlaget. Det har kome innspel frå tillitsvalde om at ein bør skilje ut gratis læremiddel i ein eigen budsjettpost då dei oppfatar at det elles blir eit for lite transparent system som gjer det vanskeleg for rektorar og offentlegheita å få oversikt over kor mykje ein kan bruke på læremiddel, og kor mykje pengar som vert nytta til læremiddel for kvar elev. Eit anna argument er at dei er redde for at deler av læremidelpotten vil bli nytta til andre formål i den daglege drifta på grunn av underfinansiering av skulane. I tillegg påpeikar dei at det er naudsynt med investeringar i nye læreverk på grunn av at det kjem nye læreplanar i 2020, og at det vil vere fare for at skulane ikkje har råd til dette. Utdanningsforbundet er dessutan redd for at dette er ein måte å fasa alle skulane inn på NDLA, noko dei meiner er uheldig og udemokratisk.

Eit argument mot å skilje gratis læremiddel ut som eigen budsjettpost er at rektor uansett får ei rammefordeling som skal omdisponerast ut frå kva som er tenleg. Om gratis læremiddel er skilt ut som eigen budsjettpost, vil rektor uansett kunne omdisponere desse midlane på lik linje med resten av

tildelinga. Når det gjeld å ha oversikt over kor mykje skulane faktisk har brukt på læremiddel, vil ein kunne sjå dette i rekneskapen uavhengig av om det er ein eigen budsjettpost eller ei. Eit anna argument er at det gjev meirarbeid i budsjettprosessen å skilje ut gratis læremiddel. Slik modellen ligg no, vert det gitt ein sats pr. klasse i driftsutgifter (ikkje løn og byggkostnader). Denne satsen er basert på rekneskapen på aktuelt utdanningsprogram, og kjøp av læremiddel og anna undervisningsutstyr vil derfor vere ein del av grunnlaget for classesatsen. Om ein skal trekke ut aktuelle rekneskapsartar for læremiddel og undervisningsutstyr frå grunnlaget for utrekning av classesatsen til driftsutgifter, vil dette gje noko meirarbeid. Dette skuldast både at det kan vere utfordrande å definere kva som skal bli rekna som læremiddel, og korleis ein så skal rekne ut resten av driftsbudsjetta til skulane.

Tilrettelagt opplæring

I saka om ny budsjettmodell vart det sagt at det kunne vere mest tenleg å budsjettere den tilrettelagde opplæringa som går føre seg i eigne grupper, med ein sats pr. elev heller enn pr. klasse. Dette er eit krevjande område å budsjettere då det er stor variasjon i denne elevgruppa når det gjeld ressursbehov. Slik modellen no ligg føre, er det lagt opp til at budsjetteringa i utgangspunktet skjer pr. gruppe, men der det vert gjort korrigeringar ut frå gruppestorleik. Dette skuldast blant anna tilbakemeldingar om at ei viss minimumsbemanning alltid må vere til stades uansett tal elevar i gruppa.

Andre endringsforslag

Dei andre endringsforslaga er i tråd med dei vedtekne hovudprinsippa og blir derfor ikkje drøfta ytterlegare her. Prosjektgruppa vil likevel halde fram arbeidet med å detaljere og spesifisere modellen basert på mottekne innspel fram til budsjett 2019.

Verknadstidspunkt

Når det gjeld endringsforslaga knytt til hovudprinsippa, vert det foreslått at endringa knytt til hovudprinsipp vert innført frå hausten 2018. Når det gjeld dei andre konkrete endringane, vert det foreslått at fylkesrådmannen tek ei samla vurdering av kva endringar ein bør gå for og ikkje, kva ein eventuelt bør endre frå hausten 2018 og kva ein eventuelt bør endre frå budsjett 2019.

Det er verdt å nemne at det i samband med fylkessamanslåinga er sett i gang eit arbeid knytt til budsjett og økonomiplan for sektoren der både Sogn og Fjordane og Hordaland deltek. Det er dermed sannsynleg at det vil kome endringar i budsjettmodellen i den samanheng.

Oppsummering

Etter ei totalvurdering finn fylkesrådmannen det tenleg at budsjettmodellen i hovudsak vert vidareført som vedteke, og der det framleis vil bli gitt eit insentiv for kapasitetsutnytting opp til 100%. Det vert tilrådd at det skal vere mogleg unntaksvis, og etter særskilde avtalar, å opprette halve klassar til redusert sats. Driftsbudsjettet vert tildelt med ein sats pr. klasse basert på 85% oppfylling og ein sats pr. elev for elevar utover 85% (opp til 100%). Læremiddel vil ikkje bli synleggjort som ein eigen post i budsjettet, men vere ein del av det samla driftsbudsjettet. Tilrettelagt opplæring i eigne grupper får tildeling basert på ein sats pr. gruppe, men med korrigeringar ut frå gruppestorleik.

Endringane vert tilrådd sett i verk frå hausten 2018.

Arkivnr: 2018/10229-1

Saksbehandlar: Toralf Rutledal

Saksframlegg

Yrkesopplæringsnemnda	30/18	08.05.2018
Ungdommens fylkesutval		14.05.2018
Utval for opplæring og helse		15.05.2018
Fylkesutvalet		31.05.2018
Fylkestinget		12.06.2018

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		08.05.2018
Ungdommens fylkesutval		14.05.2018
Utval for opplæring og helse		15.05.2018
Fylkesutvalet		31.05.2018
Fylkestinget		12.06.2018

Mandat for mobbeombudet i Hordaland

Samandrag

Fylkestinget vedtok å opprette mobbeombudet i Hordaland som eit prøveprosjekt i 2014, og fylkestinget vedtok vidare å gjere ordninga fast i 2017. Ved at fylkestinget går inn for mandatforslaget som ligg føre, vil Hordaland bli med i den nasjonale ordninga med fylkesvise mobbeombod når denne startar opp 1. august 2018.

Dette forslaget til mandat for mobbeombudet i Hordaland er utforma med det nasjonale mandatet om mobbeombod i alle fylke som grunnlag. Her står det følgjande:

Mobbeombudet skal støtte og veilede barn, elever og foreldre slik at disse får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i barnehage og grunnskole. Mobbeombudet skal i samarbeid med elev- og lærlingeombudet i sitt fylke, bidra til at elever og lærlinger får ivaretatt sine rettigheter til et godt psykososialt miljø i videregående opplæring.

Dette inneber at målgruppa for mobbeombudet aukar frå 25 000 ungdommar i vidaregåande utdanning til å omfatte 116 000 barn og ungdom. Forslaget til mandat speglar denne utvidinga av målgruppa. Mandatforslaget ligg føre i saksutgreiinga, og det definerer organisering, rapportering, initiativrett, målgruppe og arbeidsoppgåver.

Økonomi: Deltaking i nasjonal ordning med fylkesvise mobbeombod utløyser statlege løyvingar til arbeidet på 250 000 kroner i 2018 og 500 000 kroner i 2019.

Klima: Ikkje relevant.

Folkehelse: Mobbeombudet si verksemd kan verke positivt inn på folkehelsa blant barn og unge i Hordaland.

Regional planstrategi: Mobbeombudet si verksemd vil kunne bidra positivt for å oppnå målet i planstrategien om at Hordaland skal vere eit inkluderande samfunn.

Forslag til innstilling

Fylkestinget godkjenner mandat for mobbeombudet slik det går fram av saksutgreiinga.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 10.04.2018

Saksutgreiing

Hordaland fylkeskommune oppretta eit mobbeombod som ei forsøksordning i 2014. Erfaringane frå denne prøveordninga synte seg å vere så gode at fylkestinget vedtok å gjere ordninga fast i juni 2017. I oppdragsbrev 17/40 frå Kunnskapsdepartementet vert Utdanningsdirektoratet beden om å setje i verk ei ordning med fylkesvise mobbeombod frå hausten 2018.

Hordaland fylkeskommune fekk ein invitasjon til å bli med i ordninga i januar 2018. Dette tilbodet valde fylkeskommunen å nytte seg av. I oppdraget frå Kunnskapsdepartementet går det mellom anna fram at barn, elevar og foreldre skal vere omboda si primære målgruppe, og mobbeombodet skal ha både barnehage og skule som verkeområde. Dette inneber at mobbeombodet i Hordaland utvidar målgruppa si frå i dag å fokusere på vidaregåande skular, til å utvide fokus til å omfatte barnehagar og skular. Forslaget til mandat for mobbeombod i Hordaland er utarbeidd for at ombodet skal gjere nettopp dette.

Forslag til mandat for mobbeombodet i Hordaland:

Mobbeombodet i Hordaland

Mobbeombodet skal bidra til at barn og unge i Hordaland får ivaretatt sine rettar til eit godt barnehage- og skulemiljø. Mobbeombodet skal òg i samarbeid med elev- og lærlingombodet i Hordaland bidra til at elevar og lærlingar får i varetatt sine rettar til eit godt psykososialt miljø i vidaregåande opplæring.

Ombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag. Ombodet er først og fremst eit lågterskeltilbod for barn, elevar og føresette.

Organisering, rapportering og initiativrett

Ombodet er tilsett i fylkeskommunen sin stab og samlokalisert med elev- og lærlingombodet. Omboda er plassert direkte under fylkesdirektør økonomi og organisasjon, og rapporterer årleg til fylkestinget. Ombodet har også høve til å rapportere direkte til fylkesrådmann. Ombodet skal ha ein systematisk og kontinuerlig dialog med administrasjon og politisk leiing i fylkeskommunen, med faste møtepunkt fleire gongar i året. Ombodet kan på eige initiativ fremme saker til utval for opplæring og helse.

Mobbeombodet er ein del at eit nasjonalt nettverk for fagleg utvikling og erfaringsdeling på tvers av fylka.

Målgruppe

Målgruppa til mobbeombodet er barn og unge i barnehage, grunnskule og vidaregåande opplæring i Hordaland, samt deira føresette.

Arbeidsoppgåver

Barnekonvensjonen, Barnehagelova og Opplæringslova er utgangspunkt for mobbeombodet sitt arbeid. Oppgåvene til mobbeombodet inneberer:

- Støtte og rettleie barn, elevar og føresette i saker om psykososialt miljø
- Jobbe førebyggjande med informasjon og opplæring til barn, elevar og føresette
- Skape dialog og bidra til god tverrfaglig oppfølging, også etter at saker er handtert
- Bidra til dokumentasjon og erfaringsdeling i fylket og nasjonalt
- Støtte elev- og lærlingombodet i arbeid med psykososialt miljø i vidaregåande opplæring
- Samarbeide med barn og unge, samt aktørar som arbeider med barn og ungdom på ulike nivå (til dømes: elevråd, ungdomsråd og ungdommens kommunestyre, Elevorganisasjonen, kommunar, barnehage- og skuleeigarar, PPT, skulehelsetenesta, helseaktørar, politiet, frivillige organisasjonar, høgskular og universitet.)

- Vere ein informasjonsressurs og rettleiar for tilsette i barnehage og skule

Teieplikt

Ombodet har teieplikt og saker blir ikkje tatt vidare utan samtykke.

Arkivnr: 2018/10227-1

Saksbehandlar: Toralf Rutledal

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	31/18	08.05.2018
Ungdommens fylkesutval		14.05.2018
Utval for opplæring og helse		15.05.2018
Fylkesutvalet		31.05.2018
Fylkestinget		12.06.2018

Mandat for elev- og lærlingombodet i Hordaland

Samandrag

I 2015 vedtok fylkestinget å opprette stillinga som elev- og lærlingombod, som er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og lærekandidatar i vidaregåande opplæring. Elev- og lærlingombodet starta i stillinga si januar 2017.

I desember 2017 bad fylkestinget fylkesrådmannen om å legge fram eit framlegg til mandat for elev- og lærlingombodet. Dette forslaget til mandat ligg føre i saksutgreiinga, og det definerer organisering, rapportering, initiativrett, målgruppe og arbeidsoppgåver.

Økonomi: Elev- og lærlingombodet vert finansiert av Hordaland fylkeskommune.

Klima: Ikkje relevant.

Folkehelse: Elev- og lærlingombodet si verksemd kan bidra til betre folkehelse i blant unge i Hordaland.

Regional planstrategi: Elev- og lærlingombodet si verksemd kan bidra til arbeidet for å nå målet i utviklingsplanen for Hordaland om å bli eit meir inkluderande samfunn.

Forslag til innstilling

Fylkestinget godkjenner mandat for elev- og lærlingombodet slik det går fram av saksutgreiinga.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 10.04.2018

Saksutgreiing

Elev- og lærlingombodet starta i stillinga i januar 2017. Ansvarsområdet omfattar alle elevar, lærlingar, lære kandidat ar og opplæringsinstitusjonar innanfor det fylkeskommunale opplæringsstilbodet. Elev- og lærlingombodet skal på eit uavhengig grunnlag bidra til å styrkje fylkeskommunen sitt arbeid med å sikre at elevar og lærlingar får ivareteke rettane sine i tråd med opplæringslova.

Ombodet skal stå fritt til å uttale seg om forhold som ho meiner må endrast for å gi elevar og lærlingar det dei har krav på. Ombodet kan difor opptre med autoritet, identifisere og samanfatte utfordringar og vere synlege og aktive i samfunnsdebatten. Ombodet kan fungere som kontaktskapande og konfliktløysande aktør i tillegg til det formelle klagesystemet, og dermed bidra til auka rettstryggleik for elevar og lærlingar.

Forslag til mandat for elev- og lærlingombodet i Hordaland

1. ELEV- OG LÆRLINGOMBODET I HORDALAND

Elev- og lærlingombodet er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og lære kandidat ar* (heretter omtalt som lærlingar) i vidaregåande opplæring. Elev- og lærlingombodet er først og fremst eit lågterskeltilbod som elevar, lærlingar og føresette lett skal komme i kontakt med. Ombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag, og bidra til å styrke fylkeskommunen sitt arbeid med å sikre at elevar og lærlingar får ivareteke rettane sine. Ombodet arbeider for at alle elevar og lærlingar skal få ei rettferdig behandling etter lov, forskrift og fylkeskommunalt regelverk, og er ein pådrivar for at skular og opplæringsinstitusjonar følgjer dei retningsliner og lover som omhandlar elevar og lærlingar sine rettar. Ombodet skal samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring, for å minne dei ansvarlege på at elevar og lærlingar får oppfylt retten til medverknad.

2. ORGANISERING, RAPPORTERING OG INITIATIVRETT

Ombodet er plassert direkte under fylkesdirektør økonomi og organisasjon, og rapporterer årleg til fylkestinget. Ombodet har også høve til å rapportere direkte til fylkesrådmann. Ombodet skal ha ein systematisk og kontinuerlig dialog med administrasjon og politisk leiing, med faste møtepunkt fleire gongar i året. Ombodet kan på eige initiativ fremme saker til utval for opplæring og helse.

3. MÅLGRUPPE

Elev- og lærlingombodet sitt arbeidsområde omfattar alle elevar, lærlingar, lære kandidat ar og opplæringsinstitusjonar innanfor det fylkeskommunale opplæringsstilbodet.

4. ARBEIDSOPPGÅVER

Opplæringslova og Arbeidsmiljøloven er utgangspunkt for elev- og lærlingombodet sitt arbeid. Viktige oppgåver for elev- og lærlingombodet vil vere å gi rettleiing, førebyggje, informasjonsarbeid, kompetanseheving og samarbeid.

Rettleiing og hjelp

- Svare på spørsmål, støtte, og gi rettleiing om korleis elevar og lærlingar sjølv kan påverke og løyse problem og utfordringar dei møter i læresituasjonen.
- Ved spørsmål frå elevar og lærlingar kan ombodet ta opp spørsmål av prinsipiell karakter og legge det frem for aktuell instans. Ombodet si vurdering i slike tilfelle er av rådgjevande karakter.
- Ombodet kan ta opp saker for å få klårheit i korleis lov, forskrift og fylkeskommunale eller interne retningsliner tolkast, handhevast og praktiserast i skule, opplæringsinstitusjonar og opplæringsavdelinga i fylket.

Informasjonsarbeid og kompetanseheving

- Vere ein informasjonsressurs og rettleiar for elevar, lærlingar, føresette, skuleleiing, lærebedrifter og andre som har behov for, eller ønsker informasjon og hjelp når det gjeld vidaregåande opplæring.
- Kommunikasjons- og informasjonsverksemd gjennom foredrag/informasjonsmøte, møte med relevante samarbeidspartnarar, sosiale media og eigen nettstad. Dette skal vere eit supplement og ikkje ei erstatning i høve til den oppfølginga som skuleeigar sjølv har ansvaret for gjennom lov, forskrift og fylkeskommunale pålegg og retningsliner.
- Skal synleggjere og informere om rolla som ombod, og ha spesielt fokus på rettar og plikter knytt til opplæringa.

Samarbeid

- Samarbeide med aktørar som arbeider med ungdom på ulike nivå.
- Samarbeide med mobbeombodet om saker som gjeld kapittel 9 A.
- Skal delta i nettverk som er formålstenleg for fagfeltet og oppgåvene som skal utførast.
- Ombodet skal bidra til å skape kontakt, spreie kunnskap og informasjon mellom dei ulike partane. Målet er å fremme samarbeid og dialog, samt å førebyggje misforståingar og konflikhtar.
- Ombodet skal utgjere ein ressurs for aktørar i skulesamfunnet og opplæringsinstitusjonar, både som en kritisk samarbeidspartner og ein pådrivar på elevane og lærlingane sine premiss.

5. OMBODET SIN RETT TIL Å FÅ OPPLYSNINGAR OG RETT TIL DOKUMENTINNSYN

Seksjonar/avdelingar som utfører tenester for forvaltninga i Hordaland fylkeskommune, skal gi ombodet dei opplysningar som trengst for å utføre ombodet sine oppgåver innanfor dei reglar som gjeld for personvern og teieplikt.

6. TEIEPLIKT

Ombodet har teieplikt og saker blir ikkje tatt vidare utan samtykke. Alle kan kontakte ombodet for å diskutere alt som har med vidaregåande opplæring å gjere - heilt uforpliktande.